

Inhoud

VOORWOORD.....	4
INLEIDING	5
PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN	6
Algemene doelstelling van “Ons Stekkie.....	6
Visie op de ontwikkeling van kinderen.....	6
Pedagogische doelstelling van “Ons stekkie” en de wijze waarop we die trachten te realiseren.....	7
Met betrekking tot de kinderen.....	7
Met betrekking tot de ouders.....	8
Met betrekking tot de leidsters.....	8
Betekenis van doelstellingen en visie op het beleid	9
Wij zijn neutraal.....	9
Wij zijn dienstverlenend.....	9
Het werken in verticale groepen.....	10
Ouders zijn de eerstverantwoordelijke voor de opvoeding van hun kinderen.....	10
PEDAGOGISCH WERKPLAN.....	11
Groepsruimte	11
Speelgoed	12
Hygiëne.....	12
Algemene hygiëne.....	12
Veiligheid	13
Verzekeringen.....	13
Vervoer per auto	13
Uitstapjes / wandelingen met kinderen tijdens de dagelijkse opvang	14
Omgang met film-, video- en fotomateriaal	14
Immateriële veiligheid.....	14
Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	15
Drie-uursregeling.....	15
Aanbevelingen om het risico voor wiegendood te verlagen	16
Richtlijnen voor de praktijk	16
Verantwoordelijkheden.....	18
Aanbevelingen voor leidsters	18
Nazorg	18
Groepssamenstelling.....	18
Wenprocedure	19

Baby's	20
Peuters	20
Extra dag(deel)	21
Dagindeling.....	22
Ontwikkeling van kinderen.....	24
Inspelen op de verschillende ontwikkelingsaspecten	25
Observeren en rapporteren	28
Mentorschap	30
Pedagogisch klimaat en regels	31
Regels / gewoontevorming in de groep	31
Reageren op ongewenst gedrag van kinderen.....	32
Seksuele vorming	33
Seksuele vorming en intimiteit van kinderen tot 4jaar	33
Visie op seksuele vorming	34
Omgaan en handelen in praktijksituaties.....	34
Ingrijpen.....	35
Woorden kiezen	35
Grenzen	35
De leidster	36
Leidsters en kinderen	36
Leidsters en ouders	36
Leidsters en collega's.....	37
Teamvergadering.....	37
Logboek	37
Beroepsgeheim.....	37
Werving en selectie	37
VOG, screening, Personenregister Kinderopvang.....	37
De hoofdleidster.....	38
Ondersteuning.....	38
Pedagogisch beleidsmedewerker & pedagogisch coach.....	38
Kontakten met ouders.....	38
Plaatsingsgesprek	39
Intakegesprek	39
Evaluatiegesprek	39
Bren- en haalcontacten	39
Kindbespreking.....	40

Ouders en organisatie	40
Ouderavond.....	40
Oudercommissie.....	40
Klachtencommissie.....	40
Gegevens van de kinderen.	41
ACTIVITEITENPLAN	42
Activiteiten	42
Spel	42
Materiaal	42
Inspelen op de ontwikkeling van kinderen.....	43
Lichamelijke ontwikkeling	44
Grove motoriek	44
Fijne motoriek	44
Zintuiglijke ontwikkeling.....	44
Verstandelijke ontwikkeling	45
Bouw en constructie materiaal	45
Puzzels, memorie, zoekspelletjes.....	46
De taal	46
Sociale ontwikkeling.....	47
Emotionele ontwikkeling.....	48
Fantasiespel.....	49
Creatieve ontwikkeling.....	50
Activiteiten gericht op de dagelijkse gang van zaken	52
Jaarthema's	52
Feesten en uitstapjes	53
Slotwoord	53
BIJLAGE 1 Vierogen principe	55
BIJLAGE 2 Protocol voorkomen seksueel misbruik	57

VOORWOORD

Dit pedagogisch beleidsplan, werkplan, en activiteitenplan is een beschrijving van de manier van werken binnen het kinderdagverblijf “Ons Stekkie”. Elke dag moeten er heel wat beslissingen genomen worden in een kinderdagverblijf, moet een leidster keuzes maken. “Wat doe je met Marieke die het fietsje van Brammetje afpakt? Joost wil niet aan tafel blijven zitten tijdens het eten terwijl dit wel gebruikelijk is. Lonneke wil bij het buitenspelen haar jas niet aan en het is behoorlijk koud. Vragen uit de praktijk van elke dag. Wat doe je dan als leidster en waarom doe je die dingen dan zoals je ze doet. Belangrijk is dat je samen als leidsters, als team op één lijn komt, waarbij ook rekening wordt gehouden met de opvoedingsideeën en wensen van de ouder zolang deze passen binnen onze visie. Wat zijn onze uitgangspunten, wat is onze visie op opvoeden, wat vinden we belangrijk in het omgaan met de kinderen, met de ouders, met elkaar. Waarom werken we zoals we werken? Dat zijn vragen waarop geprobeerd wordt een antwoord te geven in dit pedagogisch beleidsplan, activiteitenplan en werkplan.

Het bestaan van een plan biedt veel voordelen:

- Voor alle medewerk(st)ers is het een leidraad.
- Het geeft de mogelijkheid tot reflectie op het eigen handelen.
- Het geeft duidelijkheid, rust en zekerheid.
- Nieuwe collega’s krijgen een goed beeld van onze werkwijze hetgeen onrust, communicatiestoornissen e.d. kan voorkomen.
- Ouders kunnen bewuster kiezen of weten beter wat “Ons Stekkie” te bieden heeft.

Het pedagogisch plan is echter geen statisch geheel. Werken met kinderen is een dynamisch gebeuren. Daarom is dit plan niet meer dan een leidraad waarover discussie mogelijk moet zijn en dat bijgesteld moet worden als inzichten veranderen. In die sfeer is dit plan geschreven.

INLEIDING

Zoals reeds in het voorwoord vermeld, is dit pedagogisch beleidsplan, werkplan, en activiteitenplan een beschrijving van de wijze van werken binnen ons kinderdagverblijf

Er is gekozen voor de volgende indeling:

1 Pedagogisch beleidsplan.

Hierin wordt de visie van “Ons Stekkie”, wat betreft het omgaan met kinderen, beschreven.

Welke pedagogische doelstelling “Ons Stekkie” hanteert t.a.v. het kind en de ouders en waarom voor deze manier van werken gekozen is. Verder worden hierin de beleidslijnen aangegeven en welke voorwaardenscheppende maatregelen genomen zijn om deze doelstellingen te realiseren.

2 Pedagogisch werkplan.

In het pedagogisch werkplan wordt duidelijk aangegeven hoe er gewerkt wordt binnen “Ons Stekkie”. Het geeft aan hoe “Ons Stekkie” haar doelen tracht te realiseren.

3 Activiteitenplan.

In het activiteitenplan worden concrete activiteiten beschreven die binnen het kinderdagverblijf plaats vinden.

Wie alle drie de deelplannen leest, zal zien dat soms herhalingen plaatsvinden. Dat is bewust gedaan om het ook mogelijk te maken slechts één deelplan door te nemen.

PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

Algemene doelstelling van “Ons Stekkie

De algemene doelstelling van “Ons Stekkie” kan als volgt omschreven worden:

Het oprichten, exploiteren en in standhouden van kinderopvang in het centrum van Rotterdam waarbij het kwaliteitsaspect gewaarborgd is en blijft. Het betreft in principe kinderopvang voor hele en halve dagen.

We zijn een dienstverlenende instelling. We bieden een neutrale opvoedingsfeer aan waarin het kind centraal staat.

In ons kinderdagverblijf wordt:

- aan kinderen van ca. 8 weken tot 4 jaar een ander milieu naast de thuissituatie geboden, dat een rol kan spelen in de opvoeding en ontwikkeling van het kind.
- aan ouders / verzorgers van deze kinderen de mogelijkheid geboden om buiten het gezin actief te worden, terwijl ondertussen opvang van hun kind(eren) gewaarborgd is.
- de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen bij de ouders gelaten. Er wordt naar gestreefd om met de ouders / verzorgers een vertrouwensrelatie op te bouwen om van daaruit de opvoedingssituatie in het dagverblijf en thuis op elkaar af te stemmen

Visie op de ontwikkeling van kinderen.

Binnen ons kinderdagverblijf staat het kind centraal. Ieder kind is uniek en moet daarom geaccepteerd worden zoals het is, met het gedrag dat hem eigen is maar ook met aanvaarding van eigen ontwikkelingsmogelijkheden.

Ieder kind heeft individuele ontplooiingskansen nodig. Daarbij wordt uitgegaan van de eigen belevings- en ervaringswereld van het kind, welke hem leert wat hij later nodig heeft. Om het ontwikkelingsproces bij een kind zo gunstig mogelijk te laten verlopen, moet er van de opvoeders een stimulans uitgaan tot zelfontdekking en zelf doen. Belangrijk is om het kind een stimulerende omgeving aan te bieden waarin het zich thuis voelt, waarin het zich veilig en geborgen weet en waarin het de kans krijgt alles waar het belangstelling voor heeft te kunnen onderzoeken.

Daarnaast is het kind een sociaal wezen: een mensje tussen mensen. Het kind moet zich met datgene dat het doet of leert ook richten op anderen. Er moet voldoende ruimte zijn voor contacten tussen de kinderen onderling.

Voor leidsters betekent dit dat ze de interactie van het kind met zijn omgeving stimuleren en wel zo dat het kind weerbaar en zelfstandig wordt. Daarbij moeten zij ervoor waken dat ieder kind het evenwicht vindt tussen groepslid en individu zijn.

Omdat we willen aansluiten bij de ontwikkeling en belevingswereld van het kind zijn ouders voor ons een onmisbare schakel.

Ouders en leidsters proberen samen om inzicht te krijgen in elkaars wijze van opvoeden, wat is belangrijk voor het kind, hoe kunnen we de wijze van handelen thuis en op het kindercentrum het beste op elkaar afstemmen, hoe kunnen ouders en leidsters elkaar aanvullen. Hiervoor is goed contact tussen leidsters en ouders van belang.

Pedagogische doelstelling van “Ons stekkie” en de wijze waarop we die trachten te realiseren.

Er zijn 4 pedagogische basisdoelen van Marianne Riksen-Walraven (2000). Deze zijn benoemd in de wet Kinderopvang en zijn de basis van ons pedagogisch beleid.

Deze basisdoelen zijn:

- Het waarborgen van emotionele veiligheid
- Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van persoonlijke competentie.
- Het bieden van mogelijkheden voor kinderen tot ontwikkeling van sociale competentie.
- Socialisatie: het overdragen van waarden en normen.

De pedagogische doelstelling van “Ons Stekkie” kan onderscheiden worden naar kinderen, ouders en leidsters. Voor die doelgroepen kan de doelstelling als volgt omschreven worden.

Met betrekking tot de kinderen.

- Een positieve bijdrage te leveren aan de totale ontwikkeling van de aan ons toevertrouwde kinderen.
- Er wordt uitgegaan van het kind zelf. Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen naar hun eigen mogelijkheden en in hun eigen tempo. De groepen zijn dan ook samengesteld uit kinderen van verschillende leeftijden (de zgn. verticale groepsopbouw).
- Kinderen worden in hun ontwikkeling naar eigen mogelijkheden gestimuleerd. Wij zien spel als een belangrijke mogelijkheid om de opgedane ervaringen te kunnen verwerken. Daarom nodigt de ruimte uit om te spelen. Groepsleidsters spelen in op de spelvragen van de kinderen.
- Naast de vrije spelkeuze is het voor kinderen van belang dat er structuur, veiligheid, geborgenheid en rust wordt aangeboden. Daarom wordt er gebruik gemaakt van een vast dagschema dat mede bepaald wordt door verzorgingsaspecten. In verband hiermee worden bepaalde regels gehanteerd. Kinderen wordt aangegeven wat wel en wat niet kan. Hierbij wordt natuurlijk rekening gehouden met de leeftijd van het kind en / of in welke ontwikkelingsfase het kind verkeert.
- Kinderen worden gestimuleerd tot zelfstandigheid en tot eigen initiatieven waarbij uitgegaan wordt van wat dit kind kan en wil.
- Kinderen moeten zich veilig en geborgen weten. In verband hiermee adviseren wij ouders om het kind minimaal 2 dagen naar het kinderdagverblijf te laten komen.
- Om de regelmaat zoveel mogelijk te waarborgen werkt een leidster zoveel mogelijk op vaste dagen en liefst op basis van een groot contract. Daarnaast kunnen per groep maximaal twee additionele plaatsen ingevuld worden, bijvoorbeeld stagiaires.
- Er wordt groepsgericht gewerkt waarbij de leiding ervoor moet waken dat er voor ieder kind een evenwicht ontstaat tussen groepslid en individu zijn.

- Het kind is een sociaal wezen. Belangrijk is dat het kind rekening leert te houden met anderen, met zijn omgeving. Het kind wordt begeleid bij het leren dragen van verantwoordelijkheid voor zichzelf en anderen. De normen en waarden leren en deze kunnen toepassen is hierbij een belangrijk proces.

Met betrekking tot de ouders.

- Het afstemmen van de leefwereld thuis met die van het kinderdagverblijf. Volgens een vaste procedure vinden er gesprekken plaats met ouders om zoveel mogelijk van elkaars handelen t.o.v. het kind op de hoogte te zijn, om daarmee de opvoedingssituatie voor het kind zo stabiel mogelijk te houden.
- Het is belangrijk dat ouders de tijd nemen bij het brengen en halen. Dit zijn de waardevolle momenten voor het opbouwen van een goed contact en het onderhouden van een vertrouwensrelatie tussen ouders en leidsters. Tijdens deze breng - en haalcontacten kunnen ouders en leidsters elkaar op de hoogte brengen als er iets bijzonders aan de hand is met het kind.
- Bij het weggaan is het belangrijk dat ouders duidelijk afscheid nemen van het kind.
- Er wordt opengestaan voor allerlei zaken die ouders belangrijk vinden zolang het past binnen het beleid en de mogelijkheden.

Met betrekking tot de leidsters.

- Leidsters moeten aan kwaliteitseisen voldoen. Te denken valt hier aan scholing, invoelend vermogen naar kinderen, flexibiliteit, geduld, kunnen samenwerken enz.
- Leidsters moeten verzorgend goed zijn. Dit is een belangrijk aspect i.v.m. het welbevinden van het kind.
- Het is belangrijk dat leidsters zowel rekening houden met de individuele belangen van het kind alsmede met het groepsbelang. Bij dit alles dienen ze ook rekening te houden met de verschillende ontwikkelingsfasen van de kinderen in de groep.
- Leidsters dienen een stimulerende, activerende houding aan te nemen. Het is belangrijk dat zij motiverend werken. Zij zorgen ervoor dat zij op een positieve en spelende manier de kinderen begeleiden in hun totale ontwikkeling en dat op een spelende manier normen en waarden worden bijgebracht.
- Leidsters moeten structuur aanbieden aan het kind. Zij dienen rustmomenten in te bouwen daar waar de situatie erom vraagt.
- Leidsters moeten goed kunnen waarnemen en observeren om in te kunnen gaan op de spelvragen van het kind.
- Leidsters dienen een goed contact met ouders te onderhouden. Door hun houding moeten leidsters aan ouders duidelijk maken dat ze zich betrokken voelen bij de zorg van ouders voor hun kinderen.
- Leidsters moeten zorgen voor een goede informatieoverdracht naar ouders betreffende het kind.

Betekenis van doelstellingen en visie op het beleid

De algemene en pedagogische doelstellingen en onze visie op kinderen hebben consequenties voor het beleid en voor de wijze waarop er gewerkt wordt binnen ons kinderdagverblijf.

Wij zijn neutraal

We maken geen keuze voor een bepaalde levensbeschouwelijke stroming. Daarmee willen wij het kwetsen van ouders voorkomen en worden er geen ouders uitgesloten.

Wij zijn dienstverlenend

We zijn een dienstverlenende instelling, geen hulpverlenende instantie. Ondanks dit uitgangspunt kunnen kinderen met een handicap opgenomen worden mits dit geen extra middelen of faciliteiten vraagt.

Om dienstverlenend te kunnen werken moet aan bepaalde eisen worden voldaan.

1. Voorwaardenscheppend

Het betreft hier de interne en externe factoren. Onder interne factoren vallen zaken als het gebouw, de ruimten, de hygiëne, de veiligheid, de eisen die er gesteld worden aan de materialen het meubilair en het speelgoed. We handelen overeenkomstig de richtlijnen van de gemeente en / of door de gemeente opgestelde verordeningen. Onder de externe factoren vallen de kwaliteitseisen die we aan leidsters stellen en de wijze waarop zij hun kwaliteiten op peil houden. Leidsters die in ons kinderdagverblijf werken hebben een veelzijdige en belangrijke taak. Zij moeten zorgen voor een veilige, vertrouwde, geborgen en rustige sfeer waarin kinderen zich thuis voelen.

Er wordt alleen met bevoegde en/of gediplomeerde leidsters gewerkt. Dat betekent dat leidsters een opleiding dienen te hebben gericht op het werken met kinderen en dat zij bij voorkeur ervaring dienen te hebben in het werken met kinderen.

Het is belangrijk om de kwaliteit van leidsters op peil te houden. Dit gebeurt door het houden van functioneringsgesprekken, leidsters de mogelijkheid te geven tot deskundigheid bevorderende activiteiten. Dit betekent dat leidsters gestimuleerd worden, de ruimte en de mogelijkheid krijgen om cursussen en thema-avonden te volgen, gestructureerde overlegvormen zoals teamvergaderingen en dergelijke.

2. Ondersteunend

Opvoedingsondersteuning betekent vooral overleg met de ouder / verzorger over het kind en de wijze waarop met het kind wordt omgegaan. Wanneer het kind een moeilijke periode heeft, is het belangrijk dat ouders en leidsters samenwerken. Door er tijd voor te nemen en samen een beleid uit te stippelen, voelen zowel ouders / verzorgers als leidsters zich gesteund. Samenwerking vraagt van ouders en leidsters dat zij zich open opstellen voor de ander.

Ondersteuning bestaat ook uit het uitwisselen van praktische ideeën en suggesties bijvoorbeeld op het terrein van boeken, speelgoed, voeding en kinderziektes.

3. Stimulerend

Kinderen moeten de mogelijkheid krijgen om zich op meerdere gebieden goed te ontwikkelen. Er zijn een aantal aspecten waarbinnen de ontwikkeling plaatsvindt o.a. de lichamelijke ontwikkeling, de cognitieve en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Een gelijkmatige ontwikkeling van deze drie aspecten is gunstig voor kinderen. De omgeving en het kind beïnvloeden elkaar. Het zijn vooral de ervaringen die kinderen in hun omgeving opdoen die ervoor zorgen dat er “groei” plaats vindt en dat er dus van ontwikkeling gesproken kan worden. Omdat een kind zich pas kan ontwikkelen als het zich veilig en geborgen voelt, is het een eerste vereiste voor ons om een liefdevolle en veilige sfeer te creëren waarin het kind zich thuis voelt.

Een stimulerende omgeving bevordert een gezonde en veelzijdige ontwikkeling van kinderen. Voor ons betekent dit dat de ruimte waarin de kinderen spelen en het materiaal waarmee de kinderen spelen ontwikkeling mogelijk moet maken. De ruimte is zo ingericht dat ze voor de verschillende leeftijdsgroepen zowel een rustpunt kan zijn als een uitdaging voor activiteiten. Het speelgoed biedt mogelijkheden tot bezigheden m.b.t. alle aspecten van de ontwikkeling.

Een derde aspect dat hierbij naar voren komt is de stimulerende, activerende houding van de leidster. Dat betekent dat wij van leidsters verwachten dat ze aandacht hebben voor het kind en inspelen op de aard, de mogelijkheden en de behoeften van het kind.

4. Preventief

Door deskundigheid van de leidsters en het aanwezig zijn van “vergelijkingsmateriaal” kunnen in een kindercentrum ontwikkelingsstoornissen bij kinderen in een vroegtijdig stadium worden onderkend. Veel aspecten van de emotionele, cognitieve en lichamelijke ontwikkeling vallen juist in een groep op. Het is uiteraard niet de voornaamste taak van leidsters om bij kinderen ontwikkelingsstoornissen te signaleren maar natuurlijk komen leidsters deze problemen wel tegen. Als leidsters zich zorgen maken, zullen zij op de eerste plaats de ouders betrekken in hun zorgen en twijfels over hun kind. Samen met de ouder / verzorger kunnen afspraken gemaakt worden over een bepaalde aanpak van het kind thuis en op ons kinderdagverblijf. Zo nodig kan deskundige hulp ingeschakeld worden.

Het werken in verticale groepen

Verticale groepen bestaan uit kinderen van verschillende leeftijden die zich in verschillende ontwikkelingsfasen bevinden. We hebben voor verticale groepen gekozen omdat het aansluit bij onze pedagogische uitgangspunten. Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen naar hun eigen mogelijkheden en in hun eigen tempo. Het kind kan zich dan aansluiten bij kinderen die in eenzelfde ontwikkelingsfase verkeren.

Ouders zijn de eerstverantwoordelijke voor de opvoeding van hun kinderen

Naast deze verantwoordelijkheid hebben wij een eigen verantwoordelijkheid. Wij willen zoveel mogelijk aansluiten bij de keuze van de ouders en staan open voor de opvoedingsideeën en wensen van de ouders. Wij zien leidsters als medeopvoeders. Samen met de ouders trachten we voor het kind die omgeving te creëren waarin het kind al zijn mogelijkheden ten volle kan ontwikkelen. Om als leidster goed te kunnen inspelen op de opvoedingsmogelijkheden van ieder kind is een goed contact met de ouders / verzorgers onontbeerlijk.

PEDAGOGISCH WERKPLAN

Als we het hebben over de materiële veiligheid dan bedoelen we het gebouw, de indeling van de ruimten, de meubels, het materiaal, het speelgoed, de hygiëne en de veiligheid. Veiligheid én kwaliteit zijn voor ons van groot belang. Vandaar dat we aan al deze aspecten de grootst mogelijke zorg besteden.

Gebouw

Het kinderdagverblijf beschikt over de volgende ruimten:

- 0 groepsruimten
- 0 aparte slaapr ruimten
- 0 keuken
- 0 toiletruimten
- 0 garderobe
- 0 kantoorruimte

Buitenruimte

- 0 speelplaats
- 0 berging voor buitenspeelgoed

Omdat we het overbrengen van “rust” een belangrijk aspect vinden, is binnen ons kinderdagverblijf gewerkt met de kleur geel als basis en verder met een rustige kleurstelling.

Groepsruimte

Wij werken met verticale groepen. Natuurlijk heeft dit consequenties voor de indeling van de groepsruimte. Kinderen moeten zich thuis voelen op het kinderdagverblijf, de eenjarige maar ook de bijna vierjarige. De baby's moeten de mogelijkheid hebben om rond te kunnen kruipen zonder dat ze door de peuters onder de voet gelopen worden. Peuters moeten een bouwwerk kunnen maken zonder dat de baby's dit weer omgooien. Verder vinden we het belangrijk dat kinderen kunnen kiezen tussen een emotioneel veilige plek dicht bij de leidster, maar ook voor een spannende plek, wat verder. Omdat de motoriek nog volop ontwikkeld moet worden, hebben jonge kinderen veel ruimte nodig zowel binnen als buiten. Ze leren kruipen, lopen, rennen, klauteren, fietsen. Binnen de groep kunnen rustige en beweeglijke, groepsactiviteiten en individuele activiteiten naast elkaar plaats vinden. Er is een open ruimte voor de meer bewegelijke activiteiten en rustige hoekjes (bijvoorbeeld knuffelhoek, poppenhoek, knutselhoek) waar kinderen zich terug kunnen trekken en waar ze rustig kunnen spelen. Daarnaast is er een buitenruimte waar de kinderen naar hartenlust kunnen spelen en waar het nodige buitenspeelgoed aanwezig is.

Kinderen spelen niet alleen in het kinderdagverblijf, ze slapen er ook. Binnen het kinderdagverblijf hebben we slaapkamers voor de kinderen. Ieder kind heeft zijn vaste plekje. Kinderen hebben de mogelijkheid hun eigen knuffel mee naar bed te nemen.

Sanitaire voorzieningen. Voor de kinderen zijn er aparte kindertoiletjes. Er zijn kraantjes op peuterhoogte zodat kinderen zelf hun handen kunnen wassen, water kunnen pakken enz.

Speelgoed

Omdat we werken met verticale groepen is er een grote variatie aan spel materiaal aanwezig, toegespitst op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsfasen. Bij de keuze van het speelgoed is erop gelet dat er speelgoed is dat de verschillende aspecten van de ontwikkeling stimuleert en dat het veilig speelgoed is.

Verder bieden we het spel materiaal overzichtelijk aan. Ieder kind weet welk speelgoed het zelf kan pakken, waar het om kan vragen en wat er in de kast of la zit.

Hygiëne

Hygiëne is gericht op de bevordering van gezondheid door het nemen van de juiste maatregelen ter voorkoming van ziekten. Hygiëne is erg belangrijk. Het draagt bij tot een goede gezondheid. Het betreft zowel de persoonlijke, als de algemene hygiëne.

Persoonlijke hygiëne van de leidster en richtlijnen voor handelingen

- Zelf het goede voorbeeld geven, want persoonlijke hygiëne moet aangeleerd worden. Dit betekent: juist hoestgedrag, handen wassen en afdrogen na toiletbezoek, voor (het verzorgen) van het eten, na de neus snuiten en na het verschonen.
- Wondjes afdekken met waterafstotende pleisters, niet teveel sieraden en nagels kort houden.
- Kinderen de tijd geven voor lichamelijke hygiëne. Als het snel moet, of door tijdgebrek: "Nu maar een keertje niet", daardoor kunnen kinderen het idee krijgen dat de eigen verzorging niet zo belangrijk is.
- Het kind positief benaderen, dus geen bangmakerij, b.v. met tanden poetsen niet erop wijzen dat het kind anders kiespijn krijgt, maar dat tanden poetsen lekker fris is.
- Indien nodig, zoals bij diarree en looporen, wegwerpmaterialen gebruiken zoals onderleggers, wegwerphandschoenen en - handdoekjes. Bij gebruik van zalf wordt dit met een spatel uit het potje gehaald.
- Wanneer de weersomstandigheden het toe laten samen met de kinderen dagelijks een frisse neus halen en er opletten dat de kinderen er verzorgd uitzien.

Algemene hygiëne

De keuken, waar het eten bereid wordt, is gescheiden van andere activiteiten. Opgewarmde voeding wordt niet langer dan twee uur bewaard en niet teruggezet in de koeling. Daarnaast is er binnen de groepsruimte een commode waar de baby's en jonge peuters verschoond kunnen worden. Iedere dag worden de sanitaire voorzieningen, de vloer en het meubilair schoongemaakt. Er wordt regelmatig gelucht. De bedjes van de kinderen worden eenmaal per week verschoond. Indien nodig gebeurt dit vaker. Al het speelgoed krijgt regelmatig een sopje. Voor alle kinderen is een eigen tandenborstel aanwezig. Bij elke verschoning wordt een schoon washandje en een schone handdoek gebruikt. Er is een compleet rookverbod. Ook wanneer de leidsters met de kinderen buiten zijn wordt er niet gerookt.

Veiligheid

Natuurlijk zijn de groepsruimten zo veilig mogelijk ingericht. Al het materiaal zoals tafeltjes, stoeltjes, kasten, box, bedjes heeft afgeronde hoeken zodat de kinderen zich geen pijn kunnen doen aan scherpe kanten en / of hoeken. Er zijn geen stopcontacten waar de kinderen bij kunnen.

De buitendeur is beveiligd zodat kinderen niet in een onbewaakt ogenblik naar buiten kunnen lopen.

Om direct in te kunnen springen bij eventuele ongelukken beschikken de meeste leidsters over diploma (kinder)EHBO. Een vast agendapunt in de teamvergadering is het bespreken van eventuele ongelukjes en bijna ongelukken. Daardoor kunnen, indien nodig en mogelijk, direct maatregelen genomen worden om gevaarlijke situaties te vermijden. Ieder (bijna) ongeluk, hoe groot of klein ook, of het kinderen of volwassenen betreft, dient gemeld en geregistreerd te worden.

In een logboek wordt een korte omschrijving gegeven van het (bijna) ongeluk en de eventuele gevolgen hiervan.

Op de teamvergadering wordt dan samen gezocht naar oplossingen om preventief te kunnen werken. Op de teamvergadering wordt ook afgesproken wie er zorg draagt voor de gemaakte afspraken.

Gevaarlijke stoffen (schoonmaakmiddelen) lucifers, hete vloeistoffen e.d. worden ten alle tijde van de kinderen weggehouden. Wanneer we in de zomer buitenbadjes gebruiken of wanneer gebruik gemaakt wordt van deze mogelijkheid in het kinderdagverblijf dan is hier altijd een leidster bij.

Verzekeringen.

“Ons Stekkie” heeft een aansprakelijkheidsverzekering.

Daarnaast heeft “Ons Stekkie” voor alle kinderen en medewerkers een ongevallenverzekering afgesloten. Deze verzekering geldt ook voor ouders die tijdens uitstapjes meegaan. Een aparte inzittende verzekering voor medewerkers en ouders is op basis van deze verzekering niet noodzakelijk. Alle medewerk(st)ers die de eigen auto gebruiken tijdens activiteiten moeten een zgn. inzittende verzekering hebben afgesloten.

Vervoer per auto

In de wegverkeerswet (WVW) wordt het vervoer van kinderen in personenauto's geregeld, wanneer er geen sprake is van betaling. De WVW hanteert geen getalsmatige norm ten aanzien van het aantal te vervoeren kinderen. De basisregel is echter dat de verkeersveiligheid niet in gevaar mag worden gebracht. Verder geeft de wet aan dat kinderen kleiner dan 1,35 m in een goedgekeurd zitje of zittingverhoger dienen te zitten. Naar aanleiding hiervan hanteren wij tijdens uitstapjes het vervoer van de kinderen door personeel en / of ouders de volgende regels:

Kinderen kleiner dan 1,35 m mogen alleen vervoerd worden in een goedgekeurd kinderbeveiligingsmiddel. Een kinderbeveiligingsmiddel is bijvoorbeeld een babyautostoeltje (< 13 kg) of een kinderautostoeltje (9 tot 18 kg) een zittingverhoger (> 15 kg).

Per auto mogen maximaal drie kinderen op de achterbank vervoerd worden.

Per twee kinderen is er één begeleid(st)er.

Auto's met vier deuren moeten beschikken over kindersloten die tijdens het vervoer gebruikt moeten worden.

Uitstapjes / wandelingen met kinderen tijdens de dagelijkse opvang

Tijdens de dagelijkse opvang komt het voor dat de leid(st)ers buitenshuis met de kinderen iets willen gaan doen. Te denken valt dan aan bijvoorbeeld wandelen, naar de markt gaan, winkelen enz.

Hierover hebben wij de volgende afspraken:

- Tijdens het intakegesprek wordt aan de ouders gevraagd of ze er bezwaar tegen hebben wanneer wij de kinderen eventueel meenemen tijdens activiteiten buiten het kinderdagverblijf b.v. voor een wandeling, winkelen e.d. Dit wordt in een aparte overeenkomst vastgelegd.
- Vinden de ouders het niet goed dat hun kind meegenomen wordt dan respecteren wij dit en blijft het kind op het kinderdagverblijf.

Omgang met film-, video- en fotomateriaal

Foto- en filmmateriaal dat door medewerk(st)ers van “Ons Stekkie” opgenomen is, blijft eigendom van “Ons Stekkie”. Het kan alleen gebruikt worden voor intern gebruik. Gebruik buiten “Ons Stekkie” kan alleen met goedkeuring van de leidinggevende en onder de voorwaarde dat het materiaal weer terug komt. Wij vinden het normaal dat ouders bij bepaalde gelegenheden b.v. bij de verjaardag van hun kind opnamen / foto 's maakt van de groep. Wij gaan er vanuit dat deze opnamen / foto 's alleen gebruikt worden in de huiselijke kring.

Immateriële veiligheid

Binnen het kinderdagverblijf moet het kind zich veilig en geborgen weten, het moet zich er thuis voelen. Pas als het kind zich er thuis voelt, zal het vrij kunnen spelen en experimenteren. Een belangrijke rol hierin vervullen de leidsters. Zij moeten in staat zijn om met ieder kind een hechte band op te bouwen. Anderzijds moeten kinderen zich kunnen hechten, een relatie op kunnen bouwen met de leidster(s).

Gehechtheid wil zeggen de duurzame emotionele band van jonge kinderen met hun opvoeders, in dit geval de leidster. Zodra het kind zich onprettig of onveilig voelt kan het kind terugvallen op deze opvoeder. Het kind heeft die veilige basis nodig. Via een gehechtheidsrelatie ontwikkelt het kind niet alleen vertrouwen in de ander maar ook vertrouwen in zichzelf. Het voelt zich daardoor veilig genoeg om op eigen houtje dingen te gaan ondernemen en contacten met anderen te maken. Een gehechtheidsrelatie vormt dan ook de basis voor zelfstandigheid.

Een van onze doelstellingen is dat het kind kan komen tot een veilige gehechtheidsrelatie.

Wij trachten dit als volgt te verwezenlijken:

- Er wordt gewerkt met verticale groepen. Kinderen blijven dus gedurende lange tijd in dezelfde groep. Zij krijgen alle kans om met de leidsters een gehechtheidsrelatie op te bouwen.
- Het is belangrijk dat er continuïteit is in de relatie van het kind met de leidsters. Er wordt daarom met vaste leidsters gewerkt. Stagiaires dienen een lange periode werkzaam te zijn binnen “Ons Stekkie”. Leidsters leren in te spelen op de specifiek behoeften van het kind. Dit kan niet als er voortdurende met wisselende uitzendkrachten gewerkt wordt.
- Niet alleen van de kant van de leidster maar ook van de kant van het kind moet continuïteit kunnen worden geboden. Een kind moet een redelijk aantal uren kunnen doorbrengen in het

kinderdagverblijf. Dat geeft het kind en de leidster de tijd om een gehechtheidsrelatie aan te gaan. In verband hiermee adviseren wij om het kind minimaal 2 dagen naar het kinderdagverblijf te laten komen.

- Aan leidsters worden hoge eisen gesteld. Er wordt in principe alleen met leidsters gewerkt die een erkende beroepskwalificatie hebben. Om een goede gehechtheidsrelatie met het kind tot stand te brengen, dient zij in te kunnen spelen op de behoeften van het kind. Zij dient aan te voelen wanneer het kind emotioneel steun nodig heeft, bijvoorbeeld als het angstig is. Zij weet hoe ze kan inspelen op de ontwikkeling van het kind, hoe ze die ontwikkeling kan stimuleren. Zij stelt niet te makkelijke en niet te moeilijke eisen aan het kind maar weet hierin een evenwicht te vinden.

Een kind zal zich verder veilig en geborgen voelen in een redelijk voorspelbare en bekende omgeving. We spelen hierop in met een vaste dagindeling, niet te vaak de inrichting te veranderen en door het stellen van regels en grenzen.

Kinderen moeten zich in alle gevallen veilig voelen. Dit betekent ook dat wij richtlijnen hebben ter voorkoming van en in geval van (een vermoeden van) seksueel misbruik van kinderen door medewerkers van "Ons Stekkie". Zie hiervoor bijlage 2: "protocol seksueel misbruik".

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Kinderdagverblijf Ons Stekkie heeft de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Rotterdam-Rijnmond ondertekend. Bij vermoedens van kindermishandeling volgen wij de richtlijnen en het stappenplan van de bovengenoemde meldcode.

Drie-uursregeling

In dit pedagogisch beleidsplan is opgenomen op welke tijden afgeweken kan worden van de beroepskracht-kindratio en op welke tijden in ieder geval niet wordt afgeweken en derhalve wordt voldaan aan de beroepskracht-kindratio.

Bij kinderdagverblijf Ons Stekkie kan worden afgeweken van de beroepskracht-kindratio op de volgende tijdstippen:

Moment 1: tussen 8:30 en 9:30 uur
 Moment 2: tussen 13:00 en 14:00 uur
 Moment 3: tussen 16:30 en 17:30 uur

Op de onderstaande tijden zal niet worden afgeweken:

Moment 1: tussen 7:00 en 8:30 uur
 Moment 2: tussen 9:30 en 13:00 uur
 Moment 3: tussen 14:00 en 16:30 uur
 Moment 4: tussen 17:30 en 19:00 uur

Deze drie-uursregeling is opgenomen in het informatieboekje en zal eveneens bij het intakegesprek onder de aandacht worden gebracht bij nieuwe ouders. Het informatieboekje is te downloaden op onze website en wordt meegegeven bij een rondleiding.

Aanbevelingen om het risico voor wiegendood te verlagen

Wiegendood is het plotseling en onverwacht overlijden van een ogenschijnlijk gezonde baby, in de regel tijdens een slaaperiode, zonder dat op dat moment een duidelijke verklaring voor het overlijden kan worden gegeven. De “oorzaak” van wiegendood bestaat niet. Wel zijn er een aantal factoren die samenhangen met een verhoogd risico voor wiegendood.

Deze factoren zijn:

1. Op de buik slapen
2. Warmtestuwing
3. Onveilige slaappleaats
4. Luchtweginfecties en hoestmiddelen
5. Roken en drugs
6. Stress

Deze risicofactoren liggen “buiten” de baby en worden wel “externe” factoren genoemd. Het zijn factoren die op zichzelf niet de oorzaak zijn van het overlijden. In combinatie kunnen ze bij een bepaald kind, op een bepaalde plaats, in bepaalde omstandigheden blijkbaar wel leiden tot de dood.

Factoren “in” de baby, de zogenaamde “interne” factoren kunnen ook een rol spelen. Men denkt hierbij aan zuurstoftekort van de baby in de baarmoeder met als gevolg subtiele schade in de hersenen en daarop volgende stoornissen in de regulatie van de ademhaling en / of bloedcirculatie.

De externe factoren zouden ‘de interne factoren kunnen versterken. Er zijn richtlijnen opgesteld om het risico voor wiegendood zoveel mogelijk te reduceren. De aanbevelingen die wij volgen zijn opgesteld door de vereniging van “ouders van wiegendoodkinderen”. Het zijn aanbevelingen die het risico verminderen, doch nooit geheel kunnen uitsluiten.

Richtlijnen voor de praktijk

1. De baby’s worden op de rug te slapen gelegd. In de kinderdagverblijven leggen wij de baby’s nooit op de buik te slapen. Het risico voor wiegendood is dan 4 tot 5 maal zo groot. Mocht, b.v. op medisch advies, het toch zo zijn dat een baby op de buik moet slapen, dan wordt dit schriftelijk vastgelegd tijdens het intakegesprek en door de ouders ondertekend. Dit gebeurt ook wanneer de ouders zelf willen dat hun kind op de buik slaapt. Als het medisch advies wordt opgeheven dan zijn de ouders verplicht dit schriftelijk door te geven aan de het kinderdagverblijf.
2. Wij dragen er zorg voor dat de baby’s niet te warm liggen. Het aantal kinderen dat door warmtestuwing overlijdt is 20 tot 50 x groter dan het aantal kinderen dat overlijdt ten gevolge van het te koud hebben. Baby’s krijgen het te warm als zij onder een dekbed of onder teveel dekens liggen met teveel kleren aan in verhouding tot de temperatuur in de kamer. Het gebruik van een dekbed kan warmtestuwing veroorzaken en kan de ademhaling

van de baby belemmeren. Zolang de voetjes van de baby warm aanvoelen heeft de baby het niet te koud. Een baby die zweet heeft het te warm. Naar aanleiding hiervan hebben wij de volgende maatregelen genomen. De leidsters dienen er zorg voor te dragen dat de temperatuur in de slaapkamers niet te hoog is. Een temperatuur van 18 C is prima. Dit betekent dat wanneer het te warm is op de slaapkamer, de verwarming lager of uit gezet wordt. Bij overmatige zonneschijn worden de lamellen gesloten. De baby's worden niet te dik gekleed in bed gelegd. Er wordt zorg voor gedragen dat het niet belemmerd wordt in het bewegen van zijn armen en hoofd. Baby's met wat verhoging, bijv. bij een lichte verkoudheid of na een inenting, worden extra in de gaten gehouden. Wanneer een baby koorts heeft, wordt erop gelet dat de baby niet te warm ligt. Wanneer een baby in bed wordt gelegd, controleren de leidsters na 5 minuten of de baby slaapt. Daarna wordt elk half uur even naar de baby gekeken. Baby's met verhoging worden vaker gecontroleerd.

3. We dragen zorg voor een zo veilig mogelijke slaappleats. We gebruiken geen kussens of hoofdbeschermers in de bedjes. (Door met de neus tegen de hoofdbeschermer aan te liggen, zou de baby in ademnood kunnen raken) In de bedjes gebruiken we geen plastic of zeiltjes maar molton onderleggers. De matrassen en beddengoed worden geregeld gelucht. Er worden voor kinderen tot een jaar geen dekbedden gebruikt, maar gewone lakentjes met een of twee dekentjes of een babyslaapzak. Wanneer een kind met het gezicht op een dekbed komt te liggen, is dat namelijk vergelijkbaar met een kussen. Bij temperatuurwisselingen kan makkelijker een dekentje bijgevoegd of weggehaald worden. Leidsters dienen er op te letten dat er geen spleet is tussen het matrasje en de zijkant van het ledikantje. Er wordt zorg voor gedragen dat in de bedjes geen gevaarlijk speelgoed ligt. (dopjes, touwtjes, hard speelgoed enz.)
4. Getracht wordt om luchtweginfecties zoveel mogelijk te voorkomen. Alle baby's worden wel eens verkouden, hierdoor bouwen zij hun afweer op die hen in de toekomst behoedt voor ziekten. Niettemin is het belangrijk luchtweginfecties zoveel mogelijk te voorkomen, vooral in de eerste levensmaanden. Om de kans op infecties te verkleinen wassen verkouden leidsters de handen voordat ze de baby oppakken en verzorgen. Wanneer de baby verkouden is wordt de ademhaling van de baby regelmatig gecontroleerd en wordt aan de baby, in overleg met de ouders, extra drinken gegeven.
5. Roken is binnen het kinderdagverblijf verboden.
6. De invloed van stress blijkt uit het feit dat wiegendood nogal eens voorkomt tijdens of kort na vermoeiende reizen, langdurige visites onder ongunstige omstandigheden of logeerpertijen. Belangrijk voor een baby is rust, regelmaat, vaste gewoontes en goede hygiëne. Wij spelen hierop in door te werken met vaste leidsters. Verder is er een vaste dagindeling (regelmaat), trachten we rust in te bouwen binnen de groep en door een goede hygiëne. Aan de ouders vragen we door te geven aan de leidsters wanneer, door omstandigheden, de thuissituatie voor de baby erg onrustig is geweest. Leidsters kunnen dan extra aandacht aan de baby geven.

Verantwoordelijkheden

“Ons Stekkie” is verantwoordelijk voor een goede zorg voor de toevertrouwde kinderen. De dagelijkse verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de leidsters van de groep en de teamleidster van het kinderdagverblijf. Zij is verantwoordelijk voor toepassing van de voorschriften hieromtrent, voor de kwaliteit van de zorg en voor regelmatig toezicht. Iedere leidster, invalkracht en stagiaire wordt op de hoogte gesteld van de bovengenoemde maatregelen. Tijdens het intakegesprek en bij de aanname van elk nieuw kind worden deze maatregelen besproken met de ouders.

Aanbevelingen voor leidsters

Eerste hulp

Wanneer een baby problemen heeft met de ademhaling, voeren de leidsters de volgende handelingen uit:

- Kijk of het kind ademt.
- Zorg dat de mond en de neus vrij zijn.
- Prikkel het kind: wakker schudden, tikken op de billen, onderkant voetjes prikkelen
- Neusmond beademing. Dit mag alleen gebeuren door mensen met een EHBO diploma.
- Collega te hulp roepen. Zij belt direct naar de dokter en in noodsituaties naar 112. Verder verwittigt zij de directie en zorgt zij ervoor dat de dagelijkse gang van zaken in de groep doorloopt.
- Degene die het kindje in bedje heeft aangetroffen blijft bij het kindje totdat de dokter komt.
- De ouders waarschuwen.
- Neem de temperatuur op.
- Noteer het tijdstip.
- Zorg voor een geschikte ruimte voor een gesprek en voor een ruimte waar de baby naar toe gebracht kan worden.

Nazorg

Voor de betrokken collega is het belangrijk dat er tijd en ruimte is om het gebeurde te verwerken. “Ons Stekkie” neemt de verantwoordelijkheid op zich dat deze nazorg ook daadwerkelijk gegeven wordt. Met de ouders dient contact onderhouden te blijven. Er kan eventueel contact opgenomen worden met de vereniging van wiegendoodkinderen. Indien nodig wordt er begeleiding aangevraagd bij de Parnassia groep.

Groepssamenstelling

Binnen ons kinderdagverblijf werken we met verticale groepen. We streven ernaar steeds twee of drie kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd per groep geplaatst te hebben. De groep ‘Bloempjes’ heeft maximaal 16 kinderen, de groep ‘Bijtjes’ heeft maximaal 16 kinderen. Uiteraard kan de samenstelling van de groep in leeftijd en aantal variëren omdat er kinderen naar de basisschool gaan en er kinderen / baby’s bijkomen. Het aantal leidsters per groep is afhankelijk van de omvang van de groep maar voldoet aan de daarvoor gestelde criteria (conform de daarvoor vastgestelde criteria).

Wij hebben voor verticale groepen gekozen omdat dit aansluit bij onze pedagogische uitgangspunten:

- De sociale interactie tussen de kinderen is gevarieerder. Kinderen stimuleren elkaar, ze voeden elkaar op, ze nemen dingen van elkaar over.
- Kinderen hebben ook meer de gelegenheid om zich in eigen tempo te ontwikkelen, het kind kan zich aansluiten bij de ontwikkelingsfase waarin het verkeert. In een verticale groep bestaat er voor de kinderen minder rivaliteit omdat er minder vergelijkingen gemaakt worden wat betreft de vaardigheden. Er is minder competitie dus minder frustratie en conflicten.
- De band tussen leidster en kind wordt hechter doordat er minder wisselingen plaats vinden. Ze leren elkaar beter kennen. Dit geldt ook in de contacten tussen ouder / verzorger en leidster. Ouders gaan de leidsters als medeopvoeders beschouwen.
- De kleinere kinderen leren sneller met oudere kinderen om te gaan. Oudere kinderen leren omgaan met kleinere kinderen.
- Ouders gaan in mindere mate kinderen met elkaar vergelijken Ze kunnen elkaar ervaringen doorgeven en van elkaar leren.
- Doordat een kind tussentijds niet wisselt van groep is er een grotere continuïteit in de groep.
- Kinderen kunnen een positieve invloed hebben op elkaars taalontwikkeling.

Natuurlijk staan hier ook een aantal nadelen tegenover.

- Het dagritme van de kinderen is heel verschillend in een verticale groep. Het werk van de leidster vraagt dan ook veel creativiteit en flexibiliteit.
- Jonge kinderen kunnen aan activiteiten beginnen waar ze nog niet aan toe zijn.
- Voor de jongere kinderen moet extra gelet worden op de veiligheid.
- De jonge meer kwetsbare peuters kunnen overheerst worden door de oudere peuter.
- Voor baby's kan het soms onrustig zijn.
- Doordat de dagritmes van de kinderen verschillend zijn, vraagt het vaak veel organisatie om gerichte groepsactiviteiten te organiseren.
- Het ongestoord kunnen spelen van oudere kinderen vraagt vaak extra organisatie, voor deze kinderen moet voldoende spelmogelijkheid geboden worden.

Wenprocedure

Kinderen hechten aan vaste gewoonten, aan bekende mensen. Nieuwe dingen worden pas onderzocht wanneer het kind zich veilig en geborgen weet. Voor ons is het belangrijk dat kinderen de tijd krijgen om te wennen, zodat ze zich thuis gaan voelen en het kinderdagverblijf ervaren als een veilige basis. We besteden veel aandacht aan de gewenningsperiode van de kinderen. Wij streven ernaar om maximaal 1 kind op een dag te laten wennen.

- Tijdens het intakegesprek mag het kind al een uurtje in de groep meedoen.

- Voordat de officiële plaatsing in gaat worden er minstens vier wendagdelen geregeld. Twee keer 's morgens en twee keer 's middags, waarbij de tijd wordt opgebouwd. Deze wendagen worden gepland op de dagen dat het kind op het kinderdagverblijf gaat komen. In samenspraak met de ouders worden dagen en tijden afgesproken.
- Als de kinderen van de ene stamgroep naar de andere stamgroep gaan, wordt dit overlegd met de ouders en worden er wenmomenten voor het kind ingepland. Aangezien de kinderen op dat moment alle leidsters al kennen, van de open en sluitmomenten en het buitenspelen, worden er hiervoor 2 momenten afgesproken.

Baby's

Voor de baby's zijn er weinig algemene regels. De leidsters passen zich aan het ritme van de kinderen aan. Dit gaat in nauw overleg met de ouders.

Meestal levert de wenperiode van baby's weinig problemen op. Met de meeste baby's wordt betrekkelijk snel contact gelegd; ze zijn afhankelijk, ze vertrouwen de leidster al snel. Ze zijn tevreden als ze gegeten hebben en verschoond zijn. En ze zijn blij als ze geknuffeld worden. Kortom, ze beantwoorden meestal ongecompliceerd het geboden contact.

Voor ouders is het belangrijk vertrouwd te raken met de leidsters. Ze zien hoe de leidster met de baby omgaat en kunnen dan nog extra tips geven. Van tevoren zijn er wel intake- en plaatsingsgesprekken geweest maar vaak zijn hele kleine dingetjes, die voor ouders zo gewoon zijn, niet aan de orde geweest. Voor de baby kunnen deze zaken belangrijk zijn. Ouders kunnen hun kind iets vertrouwds meegeven zoals een knuffelbeest of een doekje. De geur ervan kan ze geruststellen. Niet alleen de baby moet wennen, ook ouders moeten er vaak aan wennen dat ze de zorg voor hun baby aan anderen moeten overlaten. "Aan wie geef ik die zorg, doen ze het wel goed, wordt mijn kind op tijd verschoond, wat gebeurt er als de baby huilt enz.". Daarom mogen ouders, wanneer ze zich zorgen maken over hun kind ten alle tijden bellen of even binnen wippen. Voor ouders is het belangrijk te weten dat alle ouders het in het begin moeilijk vinden om hun kind te brengen. Belangrijk is het om deze zorg uit te spreken naar leidsters. Praten lucht op. Leidsters met eigen kinderen in het kinderdagverblijf kunnen daarbij vertellen over hun eigen ervaringen. Gezamenlijk kan dan naar een weg gezocht worden om hier mee om te gaan.

Peuters

De moeilijkste periode om te wennen ligt tussen acht maanden en anderhalf jaar. Kinderen zijn dan in de eenkennigheidsfase en de overgang van thuis naar het kinderdagverblijf kan dan erg moeilijk zijn. De gewenningsperiode kan dan wel twee tot drie maanden duren. Ook bij twee- en driejarigen kan het wennen moeizaam verlopen. Het is belangrijk dat deze gewenningsperiode zorgvuldig wordt opgebouwd.

Voordat het kind naar het kinderdagverblijf komt, kunnen ouders het kind hierop voorbereiden door samen gesprekjes te voeren over het kinderdagverblijf of daarover een boekje te lezen. Het kind krijgt dan alvast een idee wat er gaat gebeuren. (Ook als het eenmaal zover is, kan een boekje een prima aanknopingspunt zijn om zijn ervaringen met de ouder te delen).

De eerste keren kan de ouder naar eigen inzicht er een tijdje bij blijven. In het kinderdagverblijf krijgt het kind namelijk te maken met een totaal andere omgeving dan het gewend is: veel kinderen, de leidsters en een grote ruimte met veel onbekend speelmateriaal. Vanuit de veilige aanwezigheid van de ouder kan het kind de nieuwe situatie verkennen.

Bij het wennen speelt het afscheid nemen een duidelijke rol. ‘Stiekem weglopen’ als het kind lekker aan het spelen is, voorkomt misschien dat de ouder bij het afscheid nemen met een huilend kind geconfronteerd wordt maar op het moment dat het kind de ouder mist, kan het zich zwaar in de steek gelaten voelen. Geef als ouder voor je weggaat het kind even de gelegenheid om hier aan te wennen. Drink bijvoorbeeld eerst een kopje koffie of thee met de leidsters. Het is belangrijk dat de ouder daarna duidelijk afscheid neemt. Als het kind het afscheid nemen erg moeilijk vindt, is het belangrijk dat de leidster het van de ouder overneemt. Voor het kind moet duidelijk zijn dat het nu bij de leidster moet zijn voor troost. Dit samenspel tussen leidster en ouder is heel belangrijk.

Om het gewenningsproces van het kind binnen ons kinderdagverblijf goed te laten verlopen besteden wij hier veel aandacht aan. Belangrijke aspecten hierbij:

- We werken met vaste leidsters en vaste stagiaires. Een kind moet de gelegenheid krijgen om een gehechtheidsrelatie met de leidsters op te bouwen.
- Kinderen houden van voorspelbaarheid, van structuur. Een kind zal zich veilig en geborgen voelen in een redelijk voorspelbare en bekende omgeving. Pas als het zich ergens thuis voelt zal het vrijuit kunnen spelen en experimenteren. We spelen hierop in door een vaste dagindeling, niet te vaak de inrichting te veranderen en door het stellen van regels en grenzen.
- Wanneer een kind voor het eerst ons kinderdagverblijf bezoekt nemen we hier alle tijd voor. We zorgen ervoor dat er niet te veel nieuwe kinderen tegelijkertijd komen.
- We trachten ervoor te zorgen dat dezelfde leidster het kind opvangt, niet alleen bij het binnenkomen maar ook tijdens het spelen opdat er zo snel mogelijk een vertrouwensrelatie kan ontstaan. De voorkeur van kind én leidster speelt hierin mee.
- We vertellen het kind dat er veel kinderen zijn, noemen de namen van ze en wat ze aan het doen zijn. We laten ook zien dat er regels tussen de kinderen bestaan, dat niet alles mag. Een voorbeeld: je mag elkaar geen pijn doen.
- Om de structuur aan het kind te laten zien gaan we er uitgebreid op in wat er allemaal gebeurt: “Nu gaan we fruit eten, melk drinken. Kijk hier pak ik de bekers. We gaan nu aan de tafel zitten enz.”
- We laten het kind zien wat er aan speelgoed is. We vertellen de afspraken erbij: nu mag je alles pakken uit deze kast; als je daar mee wilt spelen moet je het even vragen; straks ruimen we alles samen op; daar spelen we alleen buiten mee.
- We letten niet alleen op verbale uitingen maar ook op houding, mimiek, gebaren. Goed ingaan op lichaamstaal betekent voor een kind dat je hem begrijpt. Het zal zich dan ook eerder veilig voelen.

Extra dag(deel)

Indien de bezetting het toelaat kunnen extra (halve) dagen worden afgenomen. Extra dagen zijn alleen mogelijk als de bezetting het toelaat én na overleg. Als er op de stamgroep van het kind geen ruimte is voor een extra dag en op de andere groep wel, kan ouders een extra dag aangeboden worden op de andere groep dan de stamgroep van hun kind.

In de wet kinderopvang staat dat uw kind in een stamgroep moet zitten. In de wet is ook aangegeven dat hiervan afgeweken mag worden met toestemming van de ouders. Dit moet een vooraf afgesproken

periode zijn. Als ouders akkoord gaan met extra opvang van hun kind op de andere groep, dan vragen wij ouders hiervoor een toestemmingsformulier in te vullen.

Middels dit formulier geven ouders aan dat zij op de hoogte zijn en akkoord gaan, dat hun kind voor een extra dag of dagen of periode op een andere groep dan zijn stamgroep zit.

Dagindeling

Het kinderdagverblijf is open van 7.45 - 18.15 Eventueel is een extra verlenging mogelijk tot 7.00 en 19.00 uur. Zoals eerder al aangegeven werken we met verticale groepen. De dagindeling van de baby's verschilt natuurlijk met die van de peuters en de oudere kinderen in de groep. Voor de baby's zijn er weinig algemene regels. De leidsters passen zich aan het ritme van de kinderen aan. Dit gaat in nauw overleg met de ouders. De dagindeling van de oudere kinderen heeft wat meer vaste elementen, zoals samen eten, naar het toilet gaan, fruit eten. In grote lijnen ziet de dagindeling er als volgt uit:

Tussen kwart voor acht en half tien worden de kinderen gebracht. Ieder kind en ouder wordt door de leidsters persoonlijk begroet. De ouders / verzorgers kunnen rustig de dingen over het kind door spreken. Wij vinden het belangrijk dat de ouder bij de breng- en haalcontacten hier even de tijd voor neemt. Dit om ervoor te waken dat leidsters en ouders / verzorgers heel verschillend bezig zijn en het kind niet meer weet waar het aan toe is. Hierdoor ontstaat er ook een goede band tussen de leidsters en de ouders van het kind.

Wanneer de ouders weg gaan vinden we het belangrijk dat er duidelijk afscheid genomen wordt. Het kind weet dan wat er gebeurt en hoeft er niet later achter te komen dat papa en / of mama er ineens niet meer is met alle gevolgen van dien. Bij het afscheid gaan we meestal zwaaien. Als het nodig is troosten we de kinderen en proberen ze gerust te stellen en af te leiden. Het is heel belangrijk dat de kinderen weten dat hun ouders straks weer terugkomen. Zoals al eerder aangegeven geldt voor de baby's dat we ons aanpassen aan het ritme van de baby. Sommige baby's zitten lekker op schoot bij een van de leidsters, anderen spelen in de box of zitten in het babystoeltje. Als er circa 12 kinderen zijn gaan degene die daar ingedeeld zijn, met hun leidsters, naar de 2e ruimte, de 'Bijtjes'.

Als alle kinderen er zijn gaan we zo rond 9.45 ons klaar maken om gezellig vers fruit te eten en wat te drinken. Dit is de eerste groepsactiviteit van de dag. Tijdens het eten en drinken wordt er gepraat over de dingen die ze gedaan hebben en / of worden er liedjes gezongen. De baby's die op zijn worden er gezellig bij gezet in het babyzitje of ze zitten bij een van de leidsters op schoot. Zij krijgen indien nodig de fles. Het met elkaar praten en naar elkaar luisteren wordt gestimuleerd. We letten erop dat iedereen zoveel mogelijk aan de beurt komt. Tijdens het eten en drinken geldt de regel dat de kinderen zoveel mogelijk aan tafel blijven zitten; ze leren zo op elkaar te wachten en het voorkomt dat het onrustig en rommelig wordt.

Daarna is het tijd om de baby's te verschonen. Als leidster heb je nu een heel intiem, persoonlijk contact met de baby. Er wordt als het kan ruim de tijd en de rust genomen om met het kind bezig te zijn. Even lekker knuffelen, liedjes zingen, kiekeboe spelen.

De oudere kinderen gaan zelfstandig naar het toilet. We helpen hen daar waar nodig is, bijvoorbeeld met het los of vast maken van een moeilijke knoop. We leren ze dat ze moeten doorspelen en handen wassen na het plassen.

Kinderen die bezig zijn met de zindelijkheidsstraining, hetgeen altijd in overleg met de ouders gebeurt, gaan op de pot.

De kinderen die hier nog niet aan toe zijn, worden verschoond. Voordat ze verschoond worden, gaan ze even op de pot. Niet alle kleintjes doen al iets op de pot maar door ze zoveel mogelijk te stimuleren raken ze eraan gewend. Waar mogelijk laten we ze dingetjes zelf doen: bijvoorbeeld probeer zelf de broek naar beneden te doen, zelf de handjes wassen en afdrogen.

Na het plassen en verschonen gaan de meeste baby's naar hun eigen bedje met alles wat daar bij hoort. Even lekker knuffelen of een slaapliedje zingen. Veel baby's hebben een speen of een eigen knuffeltje in bed.

Voor de opblijvers geldt nu dat ze lekker vrij kunnen gaan spelen. Het eigen initiatief van de kinderen wordt zoveel mogelijk gewaardeerd en positief benaderd. De kinderen kunnen met elkaar gaan rollebollen of een fantasiespel doen (brandweermannetje, doktertje, vader en moedertje enz.). Ze kunnen een boekje, een puzzel, een spelletje pakken of lekker met de blokken gaan spelen.

We proberen de kinderen te leren om op een goede manier met elkaar om te gaan. Dat betekent: elkaar niet plagen, geen dingen van elkaar afpakken, opletten op de baby's en de kleintjes. Als er ruzies zijn stimuleren we de kinderen om het zelf op te lossen. We letten er wel op dat ze elkaar niet slaan of op een andere manier pijn doen. Als we ingrijpen doen we dat door eerst te waarschuwen en als het dan niet over is het kind even apart op een stoeltje te zetten. Daarna wordt er altijd even over gepraat. Als de kinderen zelf iets goed oplossen, belonen we ze door te zeggen dat ze dat goed hebben gedaan.

Als ze speelgoed willen hebben dat een ander kind juist heeft, moeten ze het vragen en niet afpakken. Als het kind er nog even mee wil spelen moeten ze leren dit te accepteren en wachten tot het kind uitgespeeld is.

Tijdens het spelen blijven een aantal regels gelden, bijvoorbeeld niet met speelgoed gooien, ben je klaar met puzzelen dan de puzzel terug in de kast zetten.

Tijdens en door vrij spel leren de kinderen keuzen maken, bijvoorbeeld kiezen wat je wilt doen en met wie je dat gaat doen. Ze ontdekken elkaars mogelijkheden en gaan bewuster kiezen voor bepaalde kinderen bij een bepaalde activiteit: bijvoorbeeld met Joost ga ik puzzelen en met Anne ga ik lekker gek doen.

Al naar gelang de kinderen er behoefte aan hebben, bieden we in deze tijd ook activiteiten aan zoals plakken, tekenen, vingerverven. Soms gaan we lekker zingen, muziek maken of spelletjes doen. (Zie voor een uitgebreid overzicht van de activiteiten het activiteitenplan). Als het mooi weer is gaan we naar buiten; spelen in de zandbak, het badje, in de hut of met het buitenspeelgoed spelen.

De baby's die op zijn proberen we zoveel mogelijk bij dit alles te betrekken. Lekker op de schoot bij de leidster en "mee" zingen, in de box, in het babyzitje of kruipend over de grond.

Tegen half twaalf gaan we samen opruimen en is het tijd om te eten. We proberen de kinderen van jongs af aan te leren mee te helpen met het opruimen. Als alles opgeruimd is, gaan we handen wassen en aan tafel. De baby's krijgen een fles, de grotere gaan een boterhammetje eten en melk drinken. De oudere kinderen eten met een vork. De kinderen zitten gezellig rond de tafel. Bij het eten gelden ook bepaalde regels: zoveel mogelijk aan tafel blijven zitten totdat iedereen klaar is, niet gooien met de boterham, ook de korstjes opeten. Natuurlijk wordt er rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen. Van een bijna vierjarige mag je iets anders verwachten dan van een eenjarige. Tijdens het eten wordt er verteld over van alles en nog wat. We letten erop dat ze naar elkaar luisteren en dat ieder zoveel mogelijk de kans krijgt om wat te vertellen.

Als iedereen klaar is met eten gaan we met zijn allen tanden poetsen. De kleinere kinderen gaan zich nu uitkleden voor hun middagdutje. Indien nodig worden ze hierbij geholpen. Ze gaan op het potje en / of krijgen een schone luier. Dan gaan ze naar hun eigen bedje met alles wat daar bij hoort (hun knuffel, doekje enz.). We stoppen ze lekker onder met een dikke kus.

Ook voor de baby's is het tijd om te gaan slapen. Na een verschoning gaan ze naar hun eigen bedje. Intussen hebben de grotere kinderen geplast en kunnen daarna rustig gaan spelen. Nu is het ook de tijd om met deze oudere peuters eens een extra activiteit te doen. Er kunnen nu activiteiten gedaan worden die moeilijk te doen zijn als de kleintjes op zijn, zoals kralen rijgen, een hoge toren bouwen op de grond (zonder dat je bang hoeft te zijn dat jongere peuters hem omgooien).

Als de baby's wakker zijn, worden ze door de leidsters uit bed gehaald. Opnieuw verschonen en aankleden. De oudere kinderen blijven in bed tot 14.30 in verband met hun rustperiode. Als ze er toe in staat zijn, mogen ze zich daarna zelf aankleden. Daarna wordt er gezellig een gezond tussendoortje gegeten (rijstewafel, crackertje o.i.d.) en wat gedronken en is er eventueel nog tijd om te spelen totdat de kinderen worden opgehaald. Als er nog circa 12 kinderen zijn komen alle kinderen samen in een ruimte, de 'Bloempjes'.

We vertellen de ouders wat er die dag gebeurd is.

Ontwikkeling van kinderen

Wij vinden het belangrijk dat kinderen de mogelijkheid krijgen om zich volledig te ontwikkelen, in alle facetten. Er moet ruimte en aandacht zijn voor de lichamelijke ontwikkeling, voor de sociale, de emotionele, de cognitieve en de creatieve ontwikkeling.

Ontwikkeling is het loswikkelen van de mogelijkheden die het kind bij zijn geboorte heeft meegekregen. Een deel van die ontwikkeling gaat vanzelf als gevolg van groei en rijping. Een ander belangrijk deel hangt af van de omgeving en de leefsituatie.

De omgeving en het kind beïnvloeden elkaar. Het zijn vooral de ervaringen die kinderen in hun omgeving opdoen die ervoor zorgen dat er groei plaatsvindt en dat er dus van ontwikkeling gesproken kan worden.

Een stimulerende omgeving bevordert de gezonde en veelzijdige ontwikkeling van een kind. Dit betekent een liefdevolle, veilige sfeer en aandacht voor het kind, inspelen op de aard, de mogelijkheden en de behoeften van een kind. Bij de ontwikkeling van kinderen hebben we te maken met de volgende drie factoren:

1. Het kind zelf.

Zoals in de pedagogische doelstelling met betrekking tot de kinderen al gezegd is, gaan we uit van de mogelijkheden die het kind zelf heeft. "Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen naar hun eigen mogelijkheden en in hun eigen tempo".

2. De omgeving

Voor "Ons Stekkie" betekent dit dat de ruimte waarin de kinderen spelen en het materiaal waarmee de kinderen spelen ontwikkeling mogelijk moet maken. De ruimte is zo ingericht dat ze voor de verschillende leeftijdsgroepen zowel een rustpunt kunnen zijn als een uitdaging voor activiteiten.

Het speelgoed biedt mogelijkheden tot bezigheden m.b.t. alle aspecten van de ontwikkeling.

3. De interactie tussen het kind en zijn omgeving

Leidsters dienen een stimulerend activerende houding aan te nemen. Dit betekent:

- Leidster geven kinderen volop de gelegenheid om zelfstandig spelmateriaal en activiteiten te kiezen. Hierbij wordt uitgegaan van activiteiten die de kinderen zelf aangeven. Er is volop ruimte voor vrij spel. Spontane nieuwsgierigheid en onderzoekingsdrang van kinderen wordt aangemoedigd door vragen te stellen, te praten, er positief op te reageren. Door het stellen van vragen en het geven van opdrachten wordt ook richting gegeven aan het denken zodat het zelf vinden van oplossingen gestimuleerd wordt.
- Leidsters komen ook zelf met initiatieven voor activiteiten om de kinderen nieuwe ideeën te geven en hen te stimuleren zelf verder te bouwen op die ideeën.
- Leidsters geven hulp aan kinderen wanneer bepaalde activiteiten niet lukken, ze doen het dan voor of stimuleren de kinderen het nog eens te proberen. Wanneer het te moeilijk voor het kind is, zoeken ze samen naar een alternatief.
- Leidsters doen zoveel mogelijk activiteiten en bezigheden in aanwezigheid van de kinderen zodat imitatie mogelijk is.
- Leidsters stimuleren de contacten tussen de kinderen onderling door kinderen bij de verschillende activiteiten te betrekken. Daarbij voeren ze gesprekken waarbij kinderen uitgenodigd worden zelf te vertellen over hun ervaringen en indrukken.

Inspelen op de verschillende ontwikkelingsaspecten

Motorische ontwikkeling

Bij de motorische ontwikkeling kan een onderscheid gemaakt worden tussen de grove en de fijne motoriek. De grove motoriek zijn de grote gebaren met behulp van de spieren en spiergroepen dicht bij de romp, zoals rollen, zwaaien, rennen, fietsen, lopen, klimmen enz. De fijne motoriek zijn de kleine bewegingen die je met handen en vingers maakt zoals puzzels leggen, knippen, scheuren, kralen rijgen, met de legostenen bouwen e.d..

Voor baby's en jonge kinderen geldt vooral de ontwikkeling van de grove motoriek. Een baby leert zich om te draaien, gaat kruipen, zitten, staan en lopen. Langzamerhand zie je dat kinderen moeilijker vormen leren zoals springen, hardlopen, fietsen, vangen, gooien. De ontwikkeling gaat van grof naar fijn, dat wil zeggen dat het kind eerst de grote gebaren moet beheersen alvorens het in staat is tot het fijnere werk.

Om tot een goede beheersing van de grove motoriek te komen, heeft het kind vooral veel ruimte nodig. Een ruimte waar het zich vrij kan bewegen zodat het de kans krijgt zelf ervaringen op te doen. Tevens dient er voldoende materiaal aanwezig te zijn. Materiaal dat zowel de grove als fijne motoriek stimuleert.

Wij spelen hierop in door een duidelijke indeling van de ruimte. Tevens beschikken we over een buitenruimte waar specifiek buitenspeelgoed aanwezig is zoals een zandbak, een hut, glijbaan enz.

De groepsruimte is zo ingericht dat zowel de grove als de fijne motoriek aan bod kunnen komen. Een ruimte om lekker te bewegen maar ook plekjes om je terug te trekken.

Hoekjes waar aan een tafel rustig geknutseld kan worden, of waar het kind rustig boekjes kan bekijken of lekker kan gaan liggen om zomaar even “niets” te doen.

Houding leidsters t.a.v. de motorische ontwikkeling.

De leidsters geven het kind de gelegenheid, de ruimte, de vrijheid en de tijd om met allerlei bewegingen bezig te zijn. Zij stellen zich hierbij niet te beschermend op anders belemmeren zij het kind in zijn durf en zelfstandigheid. Hoe meer een kind kan experimenteren hoe minder het valt. Wel houden zij goed in de gaten dat het kind geen gevaarlijke dingen doet of dingen doet waar het nog niet aan toe is. Zij grijpen dan in en leggen duidelijk uit waarom iets niet kan.

Emotionele ontwikkeling

Voor de ontwikkeling van het gevoelsleven is een warme, veilige sfeer noodzakelijk. Daardoor ontwikkelt het kind vertrouwen in zichzelf. Zelfvertrouwen ontstaat als het kind voelt dat het de moeite waard is, dat het geaccepteerd wordt zoals het is. Bij baby's spelen we daarop in tijdens de verzorging en tijdens speelmomenten. Tijdens het verschonen babbelen we gezellig tegen de baby, we doen dan knuffel- en kietelspelletjes om het kind aan het lachen te maken. Tijdens het voeden nemen we hier rustig de tijd voor en houden we de baby tegen ons aan. Op die manier raken baby's en leidsters op elkaar ingespeeld. Als leidster leer je dan waar het ene kind van houdt en het andere juist niet.

Zelfvertrouwen ontwikkelt het kind ook wanneer de eigen pogingen om contact te leggen met succes wordt beloond.

De emotionele ontwikkeling van kinderen wordt verder gestimuleerd door:

- het kind de gelegenheid te geven boosheid, verdriet, blijheid, angst enz. te uiten en die emoties te accepteren
- in te spelen op situaties en momenten waar emoties een rol spelen
- kinderen d.m.v. spel, verhaaltjes, te stimuleren en te helpen bij het hanteren van emoties
- als volwassene zelf emoties te tonen
- kinderen toe te staan lekker te giechelen, te schreeuwen, te lachen en “gek” te doen.

Om gevoelens' te kunnen hanteren, is het belangrijk ze te ondergaan en ze daardoor te verwerken. Wij vinden het belangrijk dat hier ruimte voor is.

Sociale ontwikkeling

De sociale ontwikkeling heeft betrekking op de ontwikkeling van het omgaan met anderen, het mens worden tussen mensen.

Baby's hebben al snel behoefte aan sociale contacten. Daarom maken we zoveel mogelijk tijd vrij om met de kinderen te spelen, liedjes te zingen, schootspelletjes te doen. Hoewel baby's en jonge kinderen nog niet samen spelen, genieten ze toch van elkaars gezelschap en elkaars nabijheid of vrolijkheid. We betrekken ze dan ook zoveel mogelijk bij het groepsproces. We bevorderen het sociale contact tussen kinderen door hen samen op de mat te leggen, door samen te eten (de baby's in de wipstoeltjes erbij).

De sociale ontwikkeling wordt verder gestimuleerd door:

- het organiseren van groepsactiviteiten waarbij de kinderen het samenspelen of samenwerken als prettig ervaren o.a. samen spelletjes doen, muziek maken, eten en drinken, boekjes lezen, uitstapjes, creatieve bezigheden.
- de verhalen van de kinderen serieus te nemen en hen te stimuleren naar elkaar te luisteren.
- kinderen vragen elkaar te helpen of samen “om de beurt te doen”.
- het samenspelen en samenwerken bij activiteiten positief te waarderen.
- kinderen elkaar te laten leren kennen, door ze onderling te laten begroeten, elkaars namen te laten zeggen, foto’s aan de muur te hangen in verband met de afwezigheid van kinderen.
- als samen iets doen op ruzie uitloopt, de kinderen zelf naar een oplossing te laten zoeken. We grijpen dan niet te snel in maar houden wel in de gaten hoe het verloopt.

Verstandelijke ontwikkeling

De ontwikkeling van het denken is nodig om de wereld om je heen te begrijpen. Bij de verstandelijke ontwikkeling hoort het leren, het zien van oorzaak en gevolg, de ontwikkeling van het geheugen, het leren van de taal. Er zijn veel mogelijkheden om hier ervaring mee op te doen: puzzels, blokkenstoof, boeken, constructiemateriaal, spelletjes, groepsgesprekken, stimuleren het verstandelijke vermogen.

De omgeving speelt hierbij een belangrijke rol. Ons kinderdagverblijf biedt het kind uitgebreide ervarings- en leermomenten.

We richten ons vooral op het spontane leren dat er plaatsvindt. Kinderen krijgen de gelegenheid om uitgebreid met elkaar te spelen en met allerlei materiaal. Bij de keuze van het speelgoed, muziekinstrumentjes, boekjes, knutselmateriaal is er rekening mee gehouden dat het kind ervan kan leren. Voor iedere ontwikkelingsfase is er speelgoed dat het kind prikkelt en uitdaagt. We hanteren geen standaard programma om de kinderen systematisch iets te leren. Verweven door allerlei activiteiten komen allerlei zaken aan de orde.

Te denken valt hier aan de begrippen (hoog / laag, ver / dichtbij, onder / boven, klein / groot, weinig / veel enz.), de kleuren, oorzaak en gevolg.

Omdat denken en taal nauw verweven zijn met elkaar, besteden we veel aandacht aan de taal.

In het eerste levensjaar wordt de basis gelegd voor het latere spreken. Het is belangrijk om tegen baby’s te praten. Ze vinden het prettig om te luisteren en ze reageren al snel door zelf geluidjes te maken. In een voortdurende wisselwerking tussen kind en omgeving leert het de eerste woordjes, begrijpt het wat anderen zeggen en gaat het uiteindelijk zelf praten.

Behalve veel praten, proberen we als volgt een taalrijke omgeving te creëren:

- het kind te stimuleren zijn wensen / bedoelingen duidelijk in woorden uit te drukken
- verhaaltjes te vertellen en voor te lezen
- samen bekijken van prentenboeken
- rijmpjes en versjes op te zeggen
- liedjes te zingen

- vingerspelletjes / schootspelletjes te doen
- gesprekjes te houden met kinderen tijdens het eten
- zoveel mogelijk te benoemen wat er gedaan wordt of wat er gebeurt

Creatieve ontwikkeling

Belangrijk voor ons is hierbij dat het kind de kans krijgt zelf vorm te geven aan dingen. Niet het resultaat is het belangrijkste maar het bezig zijn “met”, het ontdekkingsproces. Verder stimuleren we de creativiteit van kinderen door hen de gelegenheid te geven zelf oplossingen voor allerlei vragen te vinden. We geven kinderen de tijd en de ruimte om hen te laten ontdekken dat een vraagstuk op verschillende manieren opgelost kan worden. Kinderen leren op die manier vertrouwen te krijgen in hun eigen vindingrijkheid.

Morele competenties (overdragen van normen en waarden)

Jonge kinderen willen er graag bij horen en verlangen naar goedkeuring. Ze zijn ontvankelijk voor regels en gezamenlijke rituelen. De volgende voorbeelden geven een impressie van de ontwikkeling van morele competenties.

- Kinderen leren gehoorzamen en ook om zichzelf te gehoorzamen. Dat laatste wil zeggen dat ze minder impulsief worden. Ze leren dit door emoties op een acceptabele manier te uiten, het bijvoorbeeld te zeggen in plaats van de slaan en schoppen.
- Te beseffen dat het eigen handelen iets te weeg kan brengen in de wereld. Dat het kind iemand blij kan maken of pijn kan doen.
- Na een ruzie wil een kind het graag weer goed maken, zij leren hierdoor verantwoordelijkheid te nemen en schuldbesef te tonen.
- Kinderen doen graag taakjes voor een pedagogisch medewerker, waarbij ze ervaren dat het fijn is om wat voor een ander te doen en de ander daar blij van wordt.
- Het kind kan aanwijzingen van de pedagogisch medewerker opvolgen en luisteren. Het kind kan rituelen opvolgen als handen wassen, vieze schoenen uittrekken, groeten bij het weggaan en binnenkomen.
- Respect hebben voor diversiteit. Het kind weet dat niet alle kinderen hetzelfde zijn en dat dat prima is.

Wij vinden het belangrijk dat de kinderen op een speelse manier met normen en waarden in aanraking komen, omdat dit een belangrijke rol zal gaan spelen in zijn/haar verdere leven. Regels op het kinderdagverblijf zijn hierbij belangrijk. Door veel met de kinderen te praten en dingen uit te leggen en ze op een goede manier te stimuleren op momenten dat dit soort situaties er zijn, hopen wij ze de basis mee te geven voor de normen en waarden in onze maatschappij.

Observeren en rapporteren

Observeren gebeurt eigenlijk de hele dag. De hele dag door krijg je informatie over alles wat er in je omgeving gebeurt. Leidsters die met kinderen bezig zijn in een groep kijken voortdurend naar hen. Natuurlijk nemen ze daarbij van alles waar.

“Steven is vandaag wat hangerig, even goed in de gaten houden”, “Wat speelt Marieke leuk met Bart”, “Anne heeft haar flesje niet leeggedronken en heeft weinig geslapen”, “Luuc is de laatste dagen verschrikkelijk druk en opgewonden”.

Om de voortgang van de kinderen goed te kunnen volgen, gebruiken we een kinderklapper. In de kinderklapper staan allerlei gegevens van de kinderen over onder andere de verzorging en hoe het kind zich zowel in de groep als individueel ontwikkelt. Ouders hebben de mogelijkheid deze kinderklapper van hun eigen kind altijd in te zien. Daarnaast wordt van elk kind minimaal 1 keer per jaar (rond de verjaardag van een kind) een observatielijst ingevuld. Op deze lijst wordt via een bolletjes systeem aangevinkt hoe ver het kind in zijn of haar ontwikkeling is. 0 bolletjes, wil zeggen dat het aspect nog niet in ontwikkeling is en 3 bolletjes wil zeggen dat het aspect volledig of ‘zo goed als’ ontwikkeld is. Ouders worden uitgenodigd om dit te komen bespreken.

Zodra een kind 4 is gaat het naar de basisschool en zal kinderdagverblijf Ons Stekkie ouders uitnodigen voor een laatste kindbespreking, waarbij de laatste observatie door ons besproken zal worden. Ouders krijgen van ons kopieën van de observaties mee en kunnen deze aan school en zonnodig aan de buitenschoolse opvang (BSO) doorgeven. Zo krijgen zowel de school als de BSO inzicht in de doorlopende ontwikkeling. Wij zullen indien nodig en na toestemming van de ouders, contact hebben met de basisschool en zonnodig de BSO waar het kind naar toe gaat, om deze observaties te kunnen overdragen. Ouders wordt verzocht om te tekenen voor het overdragen van de informatie.

Kinderen die opvallen

Soms verloopt de ontwikkeling van kinderen niet optimaal. De leidsters hebben niet primair de taak om bij kinderen ontwikkelingsstoornissen te signaleren maar natuurlijk hebben zij hier wel een verantwoordelijkheid in. Leidsters werken de hele dag met kinderen. Zij hebben dus veel “vergelijkingsmateriaal”. Veel aspecten van de lichamelijke, sociaal / emotionele en cognitieve ontwikkeling vallen juist in een grote groep op.

Hierbij maken we het volgende onderscheid:

- a) Problemen die het kind heeft
- b) Problemen die een leidster heeft omdat ze niet goed raad weet met een bepaald gedrag van een kind.

Ad a. Problemen die het kind heeft

Wanneer een leidster zich zorgen maakt over een kind, wordt het probleem met de overige leidsters op de groep besproken. Daarna zal het met de directie en/of hoofdleidster van beide groepen besproken worden. Uitgaande van het feit dat leidsters zich bezorgd maken over de ontwikkeling van het kind wordt een gesprek met een of beide ouders aangegaan om te praten over die bezorgdheid. Dit gesprek gebeurt altijd met medeweten en of bijzijn van de hoofdleidster en/of directie.

Leidsters zullen de ouders onmiddellijk betrekken in hun zorgen en twijfels over hun kind. Openheid is hierbij erg belangrijk. Leidsters gaan op voet van gelijkheid met ouders om. Samen met de ouders wordt dan bekeken hoe het probleem aangepakt of opgelost kan worden.

De leidsters en of hoofdleidster zullen indien zij dat noodzakelijk achten de ouders doorverwijzen naar andere instanties zoals bijvoorbeeld een fysiotherapeut, logopedist, opvoed adviespunt, consultatiebureau etc.

Wanneer het goed is een hulpverlenende instantie in te schakelen dienen ouders zelf te beslissen of zij dat wel of niet doen. Wij nemen nooit buiten de ouders om contact op. Wanneer de hulpverlenende instantie, die de ouders hebben ingeschakeld onze medewerking nodig heeft, gebeurt dit alleen met medewerking van de ouders.

De leidsters zullen bij het observeren, signaleren, het bespreken van problemen en de eventuele daaruit voortvloeiende verwijzing worden gesteund door de hoofdleidster en directie. Op het teamoverleg zal er altijd ruimte zijn om deze zaken te bespreken. Er is vakliteratuur aanwezig, waarin veel zaken rondom de verzorging, opvoeding en ontwikkeling aan bod komen. De directie zal belangrijke informatie extra onder de aandacht brengen. Mocht blijken dat aanvullende ondersteuning van de leidsters noodzakelijk is, dan kan de directie in samenspraak met de hoofdleidster voor extra scholing zorgen.

Ad b. Problemen die een leidster heeft met het gedrag van een kind.

Wanneer een leidster problemen heeft met het gedrag van een kind, wordt het probleem met de overige leidsters op de groep en de hoofdleidster van beide groepen besproken. Zij wil dan advies hoe ze het beste het kind kan opvangen of stimuleren. Ook hier geldt openheid naar ouders. Samen met de leidsters en de ouders wordt gekozen voor een pedagogische aanpak waardoor de omgang tussen de leidster(s) en het kind zo goed mogelijk wordt.

Uitzondering

Bij vermoedens van mishandeling, in welke vorm dan ook, zal de leidster dit bespreken met haar collega's en de hoofdleidster. Daarnaast zal de directie van deze vermoedens op de hoogte gesteld worden. De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zal hierbij worden gevolgd.

Mentorschap

Bij kinderdagverblijf Ons Stekkie is aan ieder kind een mentor toegewezen. De mentor is een pedagogisch medewerker die werkt op de groep van het kind. De mentor is het aanspreekpunt voor de ouders om de ontwikkeling en het welbevinden van het kind te bespreken.

De mentor bespreekt periodiek de ontwikkeling en welbevinden van het kind met de ouders.

Minimaal 1 keer per jaar vindt er een kindbespreking plaats, waarin de ontwikkeling en het welbevinden van het kind besproken wordt. Vaak wordt deze kindbespreking rond de verjaardag van een kind ingepland.

Om de ontwikkeling van het kind te kunnen volgen, moet de mentor het kind echt kennen. Daarom is bij kinderdagverblijf Ons Stekkie de mentor direct betrokken bij de opvang en ontwikkeling van het kind. De mentor is één van de pedagogisch medewerkers van de groep waarin het kind geplaatst is. De ouders worden bij het eerste gesprek na ca. 6-8 weken, nadat hun kind bij ons op het kinderdagverblijf gekomen is, op de hoogte gebracht wie de mentor van hun kind is. Bij wijzigingen, zullen wij de ouders hiervan op de hoogte brengen. Ouders kunnen altijd op de groep navragen, wie de mentor van hun kind is mocht dat nodig zijn. Mochten er andere professionals ingeschakeld worden (dit in overleg en na toestemming van de ouders) dan vervult de mentor ook een rol in dat contact.

Door het volgen van de ontwikkeling van het kind sluiten pedagogisch medewerkers aan op de individuele behoeften van een kind. Tevens kan er door de mentor in overleg met de ouders worden afgestemd, hoe aan wensen en behoeften van het kind tegemoet kan worden gekomen.

Pedagogisch klimaat en regels

Het belangrijkste is dat een kind zich veilig en geborgen voelt in het kinderdagverblijf. Pas als het kind zich thuis voelt zal het vrij kunnen spelen en experimenteren. Dit werkt positief op de totale ontwikkeling van kinderen. Vertrouwen en geborgenheid ontstaan wanneer het kind ervaart dat de mensen in zijn omgeving, de leidsters, hen accepteren zoals ze zijn, dat ze hen serieus nemen, vertrouwen in hen stellen, dat ze hen niet in de steek laten.

Een kind zal zich verder veilig en geborgen voelen in een redelijk voorspelbare en bekende omgeving. We spelen hierop in door te werken met vaste leidsters en vaste stagiaires, door de inrichting niet te vaak te veranderen, door te zorgen voor ritme en regelmaat en door duidelijke regels.

Ritme en regelmaat bieden het kind houvast, het geeft het kind vertrouwen omdat het duidelijkheid verschaft. Op vaste tijden eten, slapen, spelen. Voor kleine kinderen is dit heel belangrijk. Het kind heeft immers zelf nog weinig besef van de hen omringende wereld, heeft nog weinig zicht op allerlei dingen.

Belangrijk is ook dat het kind moet weten waar het aan toe is, wat het kan en wat niet. Binnen ons kinderdagverblijf zijn er dus regels die we stellen om pedagogische redenen of om gevaar te voorkomen. Natuurlijk wordt hierbij rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen of de ontwikkelingsfase waarin het kind verkeert. Leidsters kunnen soms in het belang van het kind van deze regels afwijken.

Regels / gewoontevorming in de groep

Bij eten en drinken:

- handen wassen voor het eten
- aan tafel blijven zitten
- niet met volle mond praten
- niet alles tegelijk in je mond stoppen
- geen speelgoed aan tafel tijdens het eten en drinken
- geen eten afpakken van de andere kinderen
- tanden poetsen na de maaltijd

Slapen:

- rekening houden met andere slapende kinderen zover als dat mogelijk is. Voor oudere peuters betekent dit dat ze rustig moeten zijn in hun bedje.
- in verband met het gevaar van wiegendood slapen baby's altijd op de rug. Hierop wordt alleen een uitzondering gemaakt op uitdrukkelijk verzoek van de ouders. De ouders moeten dit verzoek schriftelijk doen. De hoofdleidster informeert de leidsters hierover en een kopie van de brief van de ouders laat ze opbergen in het dossier van het kind.

Spelen:

- geen speelgoed van elkaar afpakken
- elkaar niet hinderen

- puzzels mogen alleen op de tafel gemaakt worden. Dit om te voorkomen dat puzzelstukjes overal rondslingeren en kwijt raken
- voor het eten gezamenlijk opruimen
- niet op de tafels en stoelen staan
- in de groep blijven
- voor de grotere peuters geldt dat ze niet in de box mogen klimmen
- niet zomaar de slaapkamer inlopen
- elkaar geen pijn doen, niet met speelgoed naar elkaar gooien, het doet pijn of gaat kapot

Reageren op ongewenst gedrag van kinderen

Soms komt het voor dat we activiteiten van kinderen moeten stoppen of afremmen.

Dit gebeurt:

- wanneer een kind een ander kind slaat of een op andere manier pijn doet.
- wanneer een activiteit gevaarlijk is voor de kinderen.
- wanneer de activiteiten van een kind de bezigheden van een ander kind onmogelijk maakt
- wanneer een kind in zijn spel over zijn eigen grenzen heen gaat.

Wanneer we gedrag moeten stoppen, gebeurt dit zoveel mogelijk door de situatie uit te leggen en de kinderen inzicht te laten krijgen waarom iets niet kan of mag.

Als het gedrag hierna niet stopt, grijpen we in door het kind een uitzonderingspositie te geven, door het bijvoorbeeld even apart te nemen, even niet meespelen. Hierbij wordt altijd duidelijk verteld waarom dat gebeurt. We realiseren ons dat “straffen” inhoudt dat de relatie met het kind tijdelijk onderbroken wordt. Achteraf wordt er dan altijd over gepraat. Na een ruzie laten we het de kinderen ook onderling weer goed maken.

Natuurlijk geldt voor dit alles dat we rekening houden met de leeftijd en de ontwikkelingsfase waarin het kind verkeert. Wanneer een kind nog niet toe is aan een bepaald inzicht stoppen we het gedrag met daarbij een korte uitleg. We bieden het kind dan een alternatief aan of leiden het af.

Het beperken van initiatieven blijft een uitzondering en wordt alleen toegepast wanneer dit nodig is. Kinderen belonen, positief stimuleren is het uitgangspunt bij de ondersteuning van de ontwikkeling van de kinderen. In de dialogen hierover met de kinderen worden ze altijd serieus genomen.

Respect voor autonomie
<i>Wat doe je?</i>
Ik stimuleer kinderen om zoveel mogelijk zelf te doen
Ik ben geduldig en volg het tempo van het kind
Ik waardeer de ideeën en oplossingen van kinderen
Ik laat kinderen dingen op hun eigen manier doen
Ik laat kinderen zelf ontdekken
Ik waardeer alle kinderen om wie zij zijn
Ik bied kinderen de gelegenheid om zelf te kiezen
Ik stimuleer kinderen om zelf plannen te maken en deze uit te voeren

<i>Wat zeg je?</i>
Ik verwoord gevoelens en gedachten van kinderen, los van mijn eigen perspectief
Ik laat de kinderen merken dat ik ze ken door individuele kenmerken te benoemen (thuisituatie, voorkeuren)
Ik benoem de talenten van kinderen
Ik vraag kinderen mee te denken over plannen, oplossingen, activiteiten
Ik ga met kinderen in gesprek over een situatie (activiteiten, probleem, wens)
Ik maak contact en benoem wat ik ga doen voordat ik een kind aanraak
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik praat met en niet tegen de kinderen
Ik laat merken dat ik luister
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Structureren en grenzen stellen
<i>Wat doe je?</i>
Ik bied structuur door een vast en herkenbaar dagritme te hanteren
Ik maak duidelijk wat de bedoeling is van een activiteit
Ik heb extra aandacht voor het bieden van structuur aan nieuwe kinderen
Ik hanteer grenzen tijdig (voordat het mis gaat)
Ik pas rituelen en routines toe op de groep
Ik zie er op toe dat de regels en afspraken nageleefd worden
<i>Wat zeg je?</i>
Ik bespreek met de kinderen wat we gaan doen en wanneer
Ik benoem wat de regels en afspraken zijn die gelden op de groep (bijvoorbeeld tijdens de kring of bij het naar buiten gaan)
Ik leg uit waarom de regels en afspraken er zijn
Ik benoem gewenst gedrag
Ik benoem de volgorde van de activiteiten (wat gaan we eerst doen en wat daarna)
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik spreek gestructureerd door de woorden 'eerst, dan, daarna' te gebruiken
Ik gebruik een positieve toon (zoals waardering wanneer een kind de regels goed naleeft)
Ik leg verbanden uit met woorden zoals: 'daarom, omdat, als...dan...'
Ik spreek duidelijk en verstaanbaar
Ik controleer of de boodschap overkomt
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Seksuele vorming

Omdat seksuele vorming van kinderen een speciaal aspect is, hebben we hiervoor een apart hoofdstuk opgenomen.

Seksuele vorming en intimiteit van kinderen tot 4jaar

Een baby leert door te voelen en te betasten, hij geeft en ondergaat genot met zijn hele lijfje wanneer hij gekoesterd en geknuffeld wordt. Bevrediging van behoeften gaat via de mond, via de huid en via de andere zintuigen (baby's kunnen b.v. ruiken wie hun moeder is). Knuffelen, huidcontact, lekker tegen mama / papa of de leidster aanliggen, het is vanzelfsprekend en natuurlijk, uit tederheid en ter geruststelling. Een baby vindt het heerlijk om aangeraakt te worden. Ouders / verzorgers / leidsters leggen hiermee een basis voor een positieve zelfwaardering van het kind en dit is een belangrijke voorwaarde tot het aangaan van relaties als hij ouder is. Intimiteit vindt vooral plaats via oogcontact. Denk maar aan het gevoel van intense verbondenheid bij het eerste lachen van het kind.

Met 1,5 - 2 jaar heeft het kind enige autonomie verworven. Het kan lopen, zelf eten en er is een taalbegin. Het kind heeft veel behoefte aan lichamelijk en emotioneel contact.

In de periode tussen 2 en 4 jaar ervaren de kinderen zichzelf als individueel wezen. Ze worden zich bewust van zichzelf en hun lichaam. Ze ontdekken dat ze er anders uitzien dan elk ander kind of volwassene. Sekse-identiteit, het besef een jongen of een meisje te zijn, vindt op deze leeftijd plaats. Deze sekse-identiteit ontwikkelt zich in eerste instantie los van het besef van een verschil in geslachtskenmerken.

Eerder worden haarlengte of kledingstukken genoemd als kenmerken van een geslacht.

Vanaf ongeveer 3 jaar is sekse-rol gedrag duidelijk aanwezig. Er bestaat een grote belangstelling voor eigen en andermans lichaam (bv. doktertje spelen). De taalontwikkeling gaat snel. Vieze woorden zeggen wordt geliefd. De basisbehoefte aan lichamelijk contact is bij troost en tederheid nog erg groot. Het kind neemt ook initiatief tot lichamelijk contact.

Visie op seksuele vorming

Voor ons heeft seksuele vorming een brede betekenis. Het is ingebed in de totale vorming van het kind en heeft te maken met gevoelens, warmte, sfeer, troost, respect, liefde en intimiteit. Het is het ontdekken van het eigen lichaam en dat van anderen en het ontdekken van de daarbij horende gevoelens. Seksuele vorming is verweven door het hele leven heen, door de hele opvoeding heen. Het is een natuurlijk geïntegreerd onderdeel van het leven dus ook van een kinderleven. Het begint als je geboren wordt: knuffelen, huidcontact, lekker tegen de borsten van mama aanliggen, een driejarige die ontdekt dat het spelen met je eigen piemeltje een lekker gevoel geeft, lekker in een hoekje tegen de leidster aan zitten en luisteren naar een spannend verhaal. Het zijn allemaal zaken die te maken hebben met gevoelens, sfeer en intimiteit. Natuurlijke gebeurtenissen worden aangegrepen om over dingen te praten: “Sasida heeft een nieuw broertje gekregen. Wat betekent voor Sasida dat zij niet meer alleen is”. “De mama van Jessica heeft een dikke buik. Daar groeit een babytje in.” “Joris heeft een piemeltje, hij is jongetje.” Het zijn allemaal zaken die zich in de dagelijkse praktijk voordoen. Op een natuurlijke manier wordt gereageerd en ingegaan op vragen en situaties van kinderen.

Omgaan en handelen in praktijksituaties

Leidsters binnen het kinderdagverblijf worden dagelijks geconfronteerd met hoe kinderen bezig zijn met het ontdekken van het eigen en elkaars lichaam. Hieronder volgen een aantal voorbeelden van situaties uit de dagelijkse praktijk.

- Doktertje spelen. Kleren blijven aan, maar kinderen bestuderen elkaar uitgebreid. Meestal spelen peuters en kleuters “doktertje” als manier om te kijken of zij er wel echt hetzelfde uitzien.
- Bij de wc’s worden wederzijds de geslachtsdelen bekeken. Uitgebreid wordt bekeken waar een jongetje mee plast en hoe een meisje dat doet. Ook stellen de kinderen allerlei vragen van “Wat is dat?”. “Dat heb ik niet”. “Papa of mama heeft dat ook”.
- De benamingen van bepaalde lichaamsdelen als een uitdaging zien en hier tijden mee aan de gang blijven. “Poep”, “pies” en “piemel” worden heerlijke woorden om maar zoveel mogelijk te roepen.
- Bij het verschonen van een kind komen de andere kinderen er vaak omheen staan. Ze zijn erg nieuwsgierig naar hoe andere kinderen eruit zien en naar het verschil met hun eigen lichaam.
- Bij het verschonen met het plassertje spelen.

Ingrijpen

Er zijn een aantal zaken die je als opvoeder goed in de gaten moet houden. Allereerst, doen ze geen gevaarlijke dingen. We leggen dan zo rustig mogelijk uit dat het gevaarlijk is en dat het iemand pijn kan doen. Een andere zaak die je als leidster goed in de gaten moet houden is of de kinderen de “seksuele” spelletjes wel vrijwillig meespelen. Lang niet allemaal hebben ze er altijd zin in. Ook op heel jonge leeftijd weten sommigen precies hoe ze elkaar kunnen dwingen: omdat ze sterker zijn of zelfs dreigen geen vriendjes meer te willen zijn. Dus geen doktertje spelen als één van de kinderen dat niet wil of niet durft of gedwongen wordt omdat hij anders niet mee mag spelen. Als een leidster dit merkt zal zij ingrijpen en aangeven dat je met elkaar speelt omdat dat leuk is. Als je iets niet wilt moet je dat zeggen. De ander moet daarnaar luisteren. Doet hij dat niet, dan kun je beter ophouden met spelen, want dan is het niet leuk meer. Al deze redenen kunnen aan kinderen uitgelegd worden. Kinderen leren dan ook dat seksualiteit niet samen kan gaan met pijn of dwang. Dat je niet moet manipuleren om je zin door te drijven, dat dat onjuist is en dat ze daarover kunnen praten als het wel gebeurt.

Woorden kiezen

Van thuis uit nemen kinderen allerlei benamingen mee over de geslachtsorganen. Over het algemeen kun je als leidster het beste de woorden gebruiken waar het kind zelf mee komt. Voorop staat wel dat je als leidster geen moeite hebt met die woorden. Wanneer dit het geval is kies dan een woord dat gemakkelijk je mond uitkomt. Wel moet dan voor het kind duidelijk zijn dat het over hetzelfde gaat bv. een piemeltje is hetzelfde als een plassertje.

Grenzen

Algemeen

Natuurlijk zijn er ook grenzen. Weten dat seksuele spelletjes voor kinderen van nut kunnen zijn bij het opgroeien, wil nog niet zeggen dat ze daarom ook altijd en overal gedaan mogen worden. Leidsters hoeven niet bang te zijn om de grenzen te stellen op de momenten waarop de kinderlijke belangstelling voor bloot ongelegen komt.

Ook kunnen er grenzen zijn bij bepaalde spelletjes tussen kinderen onderling. Een ouder kind dat verder is in seksuele ontwikkeling, moet geen lichamelijke spelletjes doen met een jonger kind. Bij een leeftijdsverschil is ook sprake van een emotioneel overwicht van het oudste over het jongste kind. Daardoor kan er eerder manipulatie of dwang ontstaan. Een leidster kan best aan een ouder kind uitleggen dat “spelen met jezelf” iets persoonlijks is waar niet iedereen bij hoeft te zijn. Net zoals je in gezelschap ook geen windjes laat of in je neus peutert. Deze regels kunnen ook gelden voor het vertellen van vieze moppen of het eindeloos roepen van schuttingtaal. Een leidster kan gerust zeggen dat ze die woorden niet wil horen omdat ze grof bedoeld zijn.

Verder wordt hier uitdrukkelijk bij vermeld dat leidsters bij dit alles openstaan voor zaken die ouders rondom dit onderwerp belangrijk vinden zolang dit past binnen het beleid en de mogelijkheden.

De grenzen van het kind

Niet alleen leidsters bepalen de grenzen, ook kinderen geven hun grenzen aan. Het is belangrijk dat leidsters de grenzen van het kind respecteren en uitgaat van het kind zelf. Kinderen geven signalen, soms duidelijk soms minder duidelijk, waarmee ze aangeven wat ze willen en niet willen. Het ene kind is lichamelijker dan het andere kind. Sommigen houden er niet van om aangeraakt te worden, anderen vinden het heerlijk. Als leidster dien je die grens te waarderen en er respect voor te hebben. Een kind moet merken dat zijn lichaam van hem is, dat hij kan bepalen of zijn lichaam wordt aangeraakt. Door kinderen te leren nee te zeggen bij ongewenste aanrakingen, maak je kinderen ook weerbaarder tegen misbruik.

De persoonlijke grenzen van de leidster

Natuurlijk heeft de leidster ook te maken met haar persoonlijke grenzen. Een leidster kleedt zich niet uit als ze meespeelt met doktertje. Als een leidster het onprettig vindt als een kind aan haar borsten komt, dan moet ze dat niet toelaten. In bepaalde gevallen kan dat natuurlijk best voorkomen, dat hangt af van de situatie bv wanneer het kind troost of veiligheid zoekt. Een leidster gaat te ver als ze om haar eigen plezier aan kinderen vraagt dit te doen. (Zie hiervoor bijlage 2 "Protocol Seksueel Misbruik"). Het is heel belangrijk voor jezelf als leidster te bepalen tot waar je vindt dat iets kan. In al die situaties gaat het uiteindelijk maar om één ding: leidsters dienen zich steeds als opvoeders te gedragen: dat wil zeggen dat de leidster de grenzen moet trekken en dat hierin het belang van het kind altijd voorop dient te staan.

De leidster

Leidsters hebben een veelzijdige en belangrijke taak. Zij moeten zorgen voor een veilige, vertrouwde en geborgen sfeer waarin kinderen zich thuis voelen. Zij moeten erop gericht zijn om een kind in zijn ontwikkeling te begeleiden. Alle aspecten van de ontwikkeling van het jonge kind en het groepsgebeuren zijn hierin belangrijk. Gesteld kan worden dat er verschillende belangrijke deeltaken zijn:

- Het verzorgend bezig zijn.
- Het pedagogisch handelen.
- Het onderhouden van contacten met de ouders.
- Het samenwerken binnen een team.

Leidsters en kinderen

- De leidster is verantwoordelijk voor een optimale verzorging van de kinderen in haar groep. Dit betreft de lichamelijke verzorging zoals verschoneren, zindelijkheid, voeding, hygiëne, veiligheid en gezondheid.
- Zij geeft bewust leiding, individueel en in groepsverband aan de ontwikkeling van de kinderen. Belangrijke aspecten hierbij zijn het bevorderen van de zelfstandigheid, de ruimte geven aan de kinderen onderling, aandacht hebben voor de verschillende ontwikkelingsaspecten. (Lichamelijke, cognitieve, sociaal emotionele, creatieve, muzikale ontwikkeling) Dit komt tot uiting in het omgaan met de kinderen, het meespelen en begeleiden van spel, het aanbieden van passend materiaal, stimuleren, corrigeren enz.
- Zij past deze activiteiten individueel aan elk kind aan, zij toont belangstelling en begrip en biedt de kinderen een omgeving aan waarin ze zich veilig en beschermd weten.
- Zij hanteert het individuele contact en het groepsgebeuren zodanig, dat daarbij ieder kind tot zijn recht komt.
- Zij volgt de ontwikkeling van de kinderen in overleg met de ouders en haar collega's. Indien de ontwikkeling van kinderen daartoe aanleiding geeft, zoekt ze samen met de ouders naar een oplossing.

Leidsters en ouders

Ouders geven, doordat ze de kinderen naar het kinderdagverblijf brengen, een stuk(je) van de opvoeding uit handen. Hoe meer tijd het kind in het kinderdagverblijf doorbrengt, hoe meer er

sprake zal zijn van “samen” opvoeden. Een goede samenwerking tussen leidsters en ouders / verzorgers is een voorwaarde voor het goed functioneren van het kind in het kinderdagverblijf. Overleg tussen ouders en leidsters laat blijken dat je samen met een kind bezig bent, er samen het beste van wil maken. Belangrijk is dat leidsters en ouders open staan voor elkaars ideeën en respect hebben voor elkaar. Voor de ander open staan, dat wekt vertrouwen. De houding van de leidster hierin is erg belangrijk. Leidsters dienen ouders te accepteren zoals ze zijn met hun achtergrond, hun situatie, hun motieven, hun kind.

Leidsters en collega's

Leidsters hebben niet alleen te maken met kinderen en ouders maar ook met collega's. Een goede samenwerking tussen medewerkers is noodzakelijk om het werk met kinderen en ouders goed te doen. Samenwerking zodat meer vertrouwdheid ontstaat, meer begrip van en voor elkaar. Dit vereist openheid en eerlijkheid t.o.v. elkaar.

Werkoverleg vindt continue plaats, bij het begin van de dag, tijdens het eten, bij het einde van de dag, zo vaak als nodig is. Daarnaast is er de teamvergadering.

Teamvergadering

Deze vindt circa eenmaal per twee maanden plaats. Hierin komen de onderlinge samenwerking, de pedagogische aanpak en eventuele organisatorische zaken aan de orde. Ook worden de algemene zaken van het kinderdagverblijf besproken. Verder worden de dingen besproken die gezamenlijk georganiseerd worden zoals sinterklaasfeest, uitstapjes e.d.

Logboek

In de groep is er een logboek waarin leidsters elkaar informeren over bijzonderheden. Dit in verband met parttime werken, de vakantie, ziekte, invallen e.d.

Beroepsgeheim.

In alle taken en contacten die de leidsters hebben realiseren ze zich dat ze verplicht zijn tot geheimhouding van hetgeen hen uit hoofde van hun functie ter kennis komt. Deze verplichting geldt natuurlijk ook na beëindiging van het dienstverband. Omgaan met het beroepsgeheim wil zeggen dat de leidsters vertrouwelijk omgaan met informatie die ze in de werksfeer hebben verkregen en waarvan ze weten of kunnen verwachten dat die persoonlijk is. Medische gegevens, informatie van de thuissituatie, informatie over de ontwikkeling van kinderen, relatieproblemen van ouders, observatiegegevens, is allemaal informatie waar de leidsters zorgvuldig mee omgaan.

Werving en selectie

Omdat de leidster de spil is van het kinderdagverblijf besteden we veel aandacht aan de werving en selectie van leidsters. Leidsters dienen een opleiding te hebben gericht op het werken met kinderen en bij voorkeur ervaring te hebben in het werken met kinderen. Naast de kwaliteitseisen die we aan leidsters stellen zijn karakter, vrolijkheid, vertrouwen kunnen wekken, optimisme, motivatie, warmte, geborgenheid en rust uitstralend voor ons belangrijke criteria bij het aannemen van leidsters. Een ander belangrijk aspect is dat de leidster moet passen binnen het team. Zij moet voldoen aan de profielschets.

Om de kwaliteit van de leidsters op peil te houden wordt er veel gedaan aan personeelsbegeleiding zoals het voeren van functionering- en beoordelingsgesprekken. Het geven van loopbaanbegeleiding, het bijscholen, en volgen van deskundigheidsbevordering.

VOG, screening, Personenregister Kinderopvang

Vanaf 1 maart 2018 moet iedereen die werkt of woont op een plek waar kinderen worden

opgevangen, zich inschrijven in het Personenregister kinderopvang. Met het personenregister worden medewerkers continu gescreend op strafbare feiten die belemmerend of bezwaarlijk zijn bij het werken met kinderen. Zo maken we de kinderopvang veiliger. Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is uitvoerder van het Personenregister kinderopvang. We voeren mensen die bij ons werken of veel zijn, in.

De hoofdleidster

Aan het hoofd van het kinderdagverblijf staat de hoofdleidster. De hoofdleidster coördineert de dagelijkse gang van zaken op uitvoerend niveau in het kinderdagverblijf. Natuurlijk gelden alle aspecten die bij “de leidster” genoemd zijn ook voor de hoofdleidster.

Belangrijke deeltaken die wij verder van een hoofdleidster verwachten zijn:

- Zij begeleidt het team binnen het kinderdagverblijf. Een belangrijk aspect hierbij is dat zij oog heeft voor de onderlinge samenwerking in een team. Dit dient zij positief te beïnvloeden.
- Zij draagt mede zorg voor het goed functioneren van de voorziening door toezicht te houden op de coördinatie van de dienstverlening, de werkverdeling, de budgetbesteding en het interne overleg.
- Zij geeft mede uitvoering aan het personeelsbeleid, het pedagogisch-, organisatorisch- en financieel beleid.
- De hoofdleidster geeft werkbegeleiding aan de medewerkers. Nieuwe medewerkers worden door of via haar ingewerkt. Zij is verantwoordelijk voor een goede begeleiding van de stagiaires. Zij leidt het werkoverleg binnen het kinderdagverblijf. Daarbij voert ze met alle medewerkers minstens eenmaal per jaar een functioneringsgesprek.
- Zij draagt mede zorg voor een adequate en kwalitatief goede personele bezetting.
- Zij zorgt voor een goede informatieverstrekking aan de directie.
- Zij onderhoudt de contacten met de ouders, verzorgt de intakegesprekken, en organiseert samen met de overige teamleden de ouderavonden.

Ondersteuning

De leidsters en hoofdleidsters worden in hun taken ondersteund door de directie waar het gaat om alle organisatorische, beleidsmatige en personele zaken.

Pedagogisch beleidsmedewerker & pedagogisch coach

De Pedagogisch Beleidsmedewerker/ Coach vertaalt beleid naar de concrete werkpraktijk. Tevens heeft de functionaris als allround coach een actieve rol in de verbetering van de pedagogische kwaliteit van dienstverlening en professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers op het aandachtsgebied (ook bij complexe werksituaties). De functionaris draagt als coach zorg voor de juiste uitvoering van het pedagogisch beleid op de werkvloer.

Contactpersoon:

Mara Heijdelberger

mara@depedagogischcoach.com

Kontakten met ouders

Om een kind zo goed mogelijk te kunnen begeleiden is een goed contact tussen ouders en leidsters zonder meer noodzakelijk. Wanneer de ouder/ verzorger zich in ons kinderdagverblijf op zijn gemak voelt en vertrouwen in de leiding heeft, geeft dat een kind de beste mogelijkheden om zich hier veilig

te voelen. Een ouder die op een ontspannen, open manier met de leiding kan praten, geeft als het ware toestemming aan het kind om het in het kinderdagverblijf prettig te vinden. We streven er dan ook naar om een ontspannen, open contact te krijgen met ouders. We proberen een gastvrije, vriendelijke open sfeer te creëren door bijvoorbeeld veel te vertellen over de gebeurtenissen in de groep, informatie te geven over het betreffende kind en informatie te vragen aan ouders. In gesprekken met ouders maken we hen duidelijk dat hun kind voor ons belangrijk is. We verwachten dat ouders met hun vragen, twijfels, op- en aanmerkingen over onze manier van werken, zullen komen. Veel van deze gesprekken tussen ouders en leidsters vinden plaats bij het halen en brengen van de kinderen.

Bijvoorbeeld: Het is prettig wanneer de leidsters weten dat Susanne bij oma is geweest. Ze kunnen daar dan op inspelen. Ook wanneer het kind een nare ervaring heeft gehad, hard gevallen, een prikje bij de dokter, is het belangrijk dat leidsters dit weten. Ze kunnen hun aanpak van het kind dan aanpassen. Anderzijds is het belangrijk dat leidsters vertellen wat er die dag op het kinderdagverblijf gebeurd is zodat ouders hier thuis eventueel op in kunnen spelen.

Aan contacten tussen ouders / leiding en ouders / organisatie wordt als volgt gewerkt:

Ouders en leidsters:

Plaatsingsgesprek

Een plaatsingsgesprek vindt plaats met de hoofdleidster en / of de directie. Het is een algemeen gesprek waarin de ouders / verzorgers op de hoogte gesteld worden van het doel en de werkwijze van het kinderdagverblijf. Ouders kunnen zich tijdens dit gesprek laten inschrijven en krijgen een informatieboekje om thuis rustig nog eens alles door te lezen.

Intakegesprek

Dit gesprek vindt plaats wanneer het kind in "Ons Stekkie" geplaatst gaat worden. Het is een gesprek tussen ouders / verzorgers en de hoofdleidsters. De hoofdleidster praat met de ouders over de situatie van het kind en het gezin. Alle informatie die van belang is om het kind zo goed mogelijk op te vangen wordt uitgewisseld. Tijdens het intakegesprek worden ook afspraken gemaakt over incidentele uitstapjes naar een winkel of markt zonder dat dit een groepsactiviteit is. Ook worden afspraken gemaakt over buikslapen.

Evaluatiegesprek

Dit gesprek vindt eventueel plaats nadat het kind zes á acht weken op het kinderdagverblijf heeft doorgebracht. Het kind en de ouders / verzorgers zijn geleidelijk aan aan de nieuwe situatie gewend. Zij zien tijdens deze gewenningstijd in wat voor sfeer en situatie hun kind komt. Ze krijgen 'contact' met het kinderdagverblijf en gaan "erbij" horen. Gekeken wordt dan hoe het wennen verlopen is. Is het kind gewend aan de nieuwe situatie, hoe reageert het op het kinderdagverblijf, hoe hebben de ouders het ervaren, hoe de leidsters e.d.

Breng- en haalcontacten

In het contact bij het brengen en ophalen van het kind vindt een geleidelijke overgang plaats van de ene opvoedingssituatie naar de andere. Ouders drinken een kopje koffie of thee. Over en weer wordt informatie uitgewisseld over hoe het in de voorgaande periode (thuis of bij ons) gegaan is.

Kindbespreking

Elk jaar, rond de verjaardag van het kind, worden ouders uitgenodigd voor een kindbespreking. Tijdens dit gesprek wordt de ontwikkeling van het kind besproken aan de hand van een door de leidsters ingevuld observatieformulier. Uiteraard kunnen ouders, indien gewenst ook op elk ander moment een gesprek aanvragen.

Ouders en organisatie

De betrokkenheid van ouders / verzorgers bij het reilen en zeilen binnen het kinderdagverblijf wordt zeer op prijs gesteld. Natuurlijk is iedere ouder / verzorger vrij om te kiezen op welke manier men bij het kinderdagverblijf betrokken wil zijn. Mogelijkheden die men als ouder hierbij heeft zijn de volgende:

Ouderavond

Minstens eenmaal per jaar wordt er een ouderavond georganiseerd waarin thema's aan de orde worden gesteld die te maken hebben met de gang van zaken in het kinderdagverblijf en de kinderen die het kinderdagverblijf bezoeken. Wij stellen het zeer op prijs wanneer de ouders / verzorgers op deze avond aanwezig zijn.

Oudercommissie

De ouders hebben de mogelijkheid om zitting te nemen in de oudercommissie. De oudercommissie kan zich bezighouden met allerlei ondersteunende zaken. Daarnaast heeft de oudercommissie zijn wettelijk geregelde taken. We verwijzen daarvoor naar de reglementen van de ouderraad.

Klachtencommissie

Het kan gebeuren dat ouders een klacht of idee hebben over kinderdagverblijf Ons Stekkie. In eerste instantie kunnen ouders zich wenden tot een van de medewerkers. Dit kan persoonlijk, telefonisch of schriftelijk. Mocht de klacht of idee na bespreking met de medewerk(st)er niet naar tevredenheid zijn afgehandeld dan zal dit worden gemeld bij de leidinggevende. Deze neemt dan contact met de ouders op om dit verder te bespreken. Komen de ouders er niet of onvoldoende uit, of bespreekt men de klacht liever buiten het kinderdagverblijf om, dan kan de klacht bij een externe klachtencommissie worden gedeponereerd. Conform de wet klachtrecht kunnen ouders de onafhankelijke klachtencommissie inschakelen. Kinderdagverblijf Ons Stekkie is aangesloten bij de Geschillencommissie. www.degeschillencommissie.nl

Verdere afspraken t.a.v. ouders

Afspraken voor het handelen van de leiding tegenover ouders / verzorgers in bijzondere situaties

- Wanneer het kind ziek is kan het niet naar het dagverblijf gebracht worden Wanneer het een besmettelijke ziekte betreft dienen de leidsters zo snel mogelijk gewaarschuwd te worden zodat zij maatregelen kunnen nemen om verdere uitbreiding zoveel mogelijk te voorkomen.
- Indien het kind tijdens het verblijf in het dagverblijf ziek wordt of een ongeluk overkomt, lichten we de ouders zo snel mogelijk in. Dit wordt gedaan door een van de leidsters van de groep. Betreft het een ongeluk dan vertelt zij ook aan de ouders de toedracht van het ongeluk.
- Indien het nodig is neemt de leiding de noodzakelijk geachte maatregelen zoals het waarschuwen van de huisarts, ziekenhuis e.d.

- In gesprekken met ouders is steeds het eigen kind van deze ouder(s) het onderwerp. We bespreken nooit andermans kinderen.
- Bij relatieproblemen tussen ouders trekken wij nooit partij voor één van beide ouders. Leidraad hierin blijft het belang van het kind.
- Wanneer wij ons ernstige zorgen maken over een kind, vindt er een gesprek plaats tussen ouders, groepsleidster en hoofdleidster. Samen met de ouders wordt naar een oplossing gezocht. Wanneer het goed is een hulpverlenende instantie in te schakelen dienen ouders zelf te beslissen of ze dat wel of niet doen. Wij nemen nooit buiten de ouders om contact met anderen op. Wanneer de hulpverlenende instantie, die de ouders hebben ingeschakeld, onze medewerking nodig heeft, gebeurt dit alleen met medeweten en medewerking van de ouders.
- Wordt een kind aan derden (oma, vrienden) meegegeven dan moet dit vastgelegd worden in het logboek. De ouders hebben de leidster hier vooraf over geïnformeerd.
- Het kan voorkomen dat een ouder ons vraagt het kind niet aan de andere ouder mee te geven. Wanneer de betreffende ouder wel de ouderlijke macht heeft over het kind, kunnen we aan die vraag geen gehoor geven.
- Wanneer er ernstige meningsverschillen ontstaan tussen ouders en de leidsters over het beleid dan wordt hierover contact opgenomen met de directie.
- Meningsverschillen of klachten over de geleverde diensten worden in eerste instantie met de leidster en / of de hoofdleidster besproken. Voor de behandeling van klachten heeft "Ons Stekkie" een klachtenregeling.

Gegevens van de kinderen.

Tijdens de periode dat ouders en kind gebruik maken van de kinderopvang, beschikken wij over bepaalde gegevens van de kinderen die van belang zijn om deze periode zo optimaal mogelijk te laten verlopen. Enerzijds betreffen dit zakelijke gegevens zoals naam, adres, telefoonnummers waar ouders te bereiken zijn, huisarts enz., anderzijds zijn het gegevens over de voortgang en de ontwikkeling van het kind. Bij uitschrijving van het kind wordt met deze gegevens als volgt gehandeld: De stamgegevens zoals naam, adres, enz. worden opgeborgen door de administratie en hier bewaard.

Eventueel aanwezige inkomensgegevens van de ouders worden apart in het archief opgeborgen en deze worden na 5 jaar vernietigd. De gegevens van de kinderen, waarin hun ontwikkeling, hun voortgang beschreven wordt (de kinderklapper), worden meegegeven aan de ouders. Daarnaast dient te worden opgemerkt dat wij nooit informatie van de kinderen doorgeven aan derden bv. aan de basisschool en / of hulpverlenende instanties. Wanneer wij informatie verstrekken over het kind gebeurt dat in overleg en met goedkeuring van de ouder(s). De verantwoordelijkheid voor een goede gang van zaken hieromtrent ligt bij de hoofdleidster en de directie.

ACTIVITEITENPLAN

Activiteiten

Onder activiteiten verstaan we bijna alles wat de kinderen doen. Dus niet alleen spelen of georganiseerde activiteiten maar ook activiteiten gericht op de dagelijkse gang van zaken zoals eten / drinken, zelf aan- en uitkleden, tandenpoetsen, naar de wc gaan enz.

Spel

In de eerste levensjaren van het kind neemt spel een heel belangrijke plaats in. De meeste kinderen brengen veel van hun tijd door met spelen. Een kleuter kan soms wel acht uren van een dag spelen. Spelen is heel belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Het draagt bij aan de ontwikkeling van hun lichaam, hun verstand, hun taal, hoe ze zich moeten gedragen, hun gevoelens, hun fantasie, hun mogelijkheid zelf vorm te geven en zich uit te drukken. Spelenderwijs wordt het kind wijs. Kinderen spelen overal. Zij zijn van nature actief en nieuwsgierig. Ze hebben zin om te spelen, te onderzoeken, te ontdekken. De manieren waarop kinderen spelen kunnen echter verschillen. Dit hangt af van hun aard. Sommige kinderen zijn van nature druk en beweeglijk. Zij zullen zich totaal in hun spel storten. Andere kinderen zijn juist stil, rustig. Dat zal merkbaar zijn in hun manier van spelen; aandachtig, geduldig, rustig, onopvallend. De manier waarop kinderen spelen, met hun spel bezig zijn is natuurlijk ook afhankelijk van hoever ze zijn in hun ontwikkeling. Voor kinderen is het noodzakelijk dat ze op hun eigen manier en in hun eigen tempo kunnen spelen. Een baby speelt anders dan een peuter, een peuter anders dan een kleuter.

Binnen ons kinderdagverblijf streven we ernaar dat kinderen zoveel mogelijk de gelegenheid krijgen om op allerlei manieren te spelen. Er is veel ruimte voor vrij spel. Er wordt rekening gehouden met de aard, de leeftijd en de ontwikkelingsfase waarin het kind verkeert.

Aspecten die voor ons hierbij van belang zijn:

Ruimte

Wij vinden dat kinderen ruimte nodig hebben. Ruimte om hun gang te gaan. Ieder kind moet zich thuis voelen op het kinderdagverblijf. Binnen de groep kunnen rustige en beweeglijke, groeps- en individuele activiteiten naast elkaar plaats vinden. Er zijn open ruimten voor de meer beweeglijke activiteiten en rustige hoekjes waar de kinderen zich terug kunnen trekken en waar ze rustig kunnen spelen. Daarnaast is er een buitenruimte waar de kinderen naar hartenlust kunnen spelen en waar het nodige buitenspeelgoed aanwezig is.

Rust

Kinderen moeten ook op hun eigen manier kunnen spelen, in hun eigen tempo zonder steeds te worden gestoord in hun spel. Leidsters spelen hierop in door de kinderen zo min mogelijk te storen in hun spel. Wanneer het tijd is om te eten of drinken wordt dit ruim van tevoren aangekondigd zodat kinderen de rust en de ruimte krijgen om hun spel af te bouwen.

Materiaal

Kinderen kunnen met van alles en nog wat spelen.

1. Met zichzelf. Dat zie je vooral bij baby's. Vol interesse zijn ze bezig met hun eigen handjes en voetjes.
2. Met andere mensen. Dat kunnen andere kinderen zijn maar ook volwassenen zoals de leidsters. Leidster spelen hierop in door met de baby's schootspelletjes te doen, kiekeboe te

spelen of eens lekker te knuffelen, door met de oudere kinderen te stoeien, kringspelletjes of spelletjes te doen of samen muziek te maken. Het spel met leeftijdgenootjes geeft weer heel andere mogelijkheden. Ze leren met andere kinderen delen, rekening te houden met andere kinderen. Ze zien hoe andere kinderen spelen, dat geeft ze nieuwe ideeën, ze doen samen ontdekkingen. We spelen hierop in door zoveel mogelijk een evenwichtige groepsopbouw te creëren. Er worden steeds twee of drie kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd geplaatst.

3. Met speelmateriaal en speelgoed. Binnen het kinderdagverblijf bevindt zich allerlei speelgoed dat gericht is op de verschillende ontwikkelingsfasen en - aspecten. Voor de lichamelijke ontwikkeling: bewegings- en zintuiglijk materiaal. Voor de verstandelijke ontwikkeling: bouw- en constructiemateriaal, puzzels, boeken e.d. Voor de sociaal / emotionele ontwikkeling: fantasiemateriaal, creativiteit- en expressiemateriaal, gezelschapsspelletjes e.d.

Inspelen op de ontwikkeling van kinderen

Kinderen moeten de mogelijkheid krijgen om zich op alle aspecten van de ontwikkeling te kunnen ontplooiën. Een stimulerende omgeving speelt hierbij een belangrijke rol. Het kinderdagverblijf biedt het kind uitgebreide ervarings- en leermomenten. We richten ons vooral op het spontane leren dat plaatsvindt. We hanteren geen programma om de kinderen systematisch iets te leren. Verweven in allerlei activiteiten komen allerlei zaken aan de orde. Te denken valt hier aan de begrippen, de kleuren, oorzaak en gevolg.

Binnen ons kinderdagverblijf wordt heel veel ruimte gegeven aan de kinderen om te spelen, die dingen te doen waar ze zin in hebben. Sommige activiteiten worden door ons aangeboden, anderen worden door de kinderen zelfgekozen.

De redenen waarom wij activiteiten aanbieden, kunnen erg uiteenlopen en wisselen. Spelactiviteiten kunnen bijvoorbeeld de zelfstandigheid bevorderen, kennis vergroten, de sociale omgang stimuleren, het helpen aanleren of verbeteren van de motoriek (fijne en grove). Ook kan het de kinderen op weg helpen in hun eigen spel, de fantasie vergroten. Bij veel activiteiten speelt de gezelligheid een grote rol. In een goede sfeer ontwikkelen de kinderen zich grotendeels spelenderwijs.

Respect voor autonomie
<i>Wat doe je?</i>
Ik stimuleer kinderen om zoveel mogelijk zelf te doen
Ik ben geduldig en volg het tempo van het kind
Ik waardeer de ideeën en oplossingen van kinderen
Ik laat kinderen dingen op hun eigen manier doen
Ik laat kinderen zelf ontdekken
Ik waardeer alle kinderen om wie zij zijn
Ik bied kinderen de gelegenheid om zelf te kiezen
Ik stimuleer kinderen om zelf plannen te maken en deze uit te voeren
<i>Wat zeg je?</i>
Ik verwoord gevoelens en gedachten van kinderen, los van mijn eigen perspectief
Ik laat de kinderen merken dat ik ze ken door individuele kenmerken te benoemen (thuisituatie, voorkeuren)
Ik benoem de talenten van kinderen
Ik vraag kinderen mee te denken over plannen, oplossingen, activiteiten
Ik ga met kinderen in gesprek over een situatie (activiteiten, probleem, wens)
Ik maak contact en benoem wat ik ga doen voordat ik een kind aanraak
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik praat met en niet tegen de kinderen
Ik laat merken dat ik luister
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Lichamelijke ontwikkeling

Bij de lichamelijke ontwikkeling kan een onderscheid gemaakt worden tussen de motorische ontwikkeling (grote en fijne), de zintuiglijke ontwikkeling en het leren kennen van het eigen lichaam.

Grote motoriek

Dit zijn de grote gebaren met behulp van de spieren en spiergroepen dicht bij de romp bv. rollen, lopen, zwaaien, fietsen, duikelen enz. Voor baby's en peuters geldt vooral de ontwikkeling van de grote motoriek. Een baby leert zich om te draaien, gaat kruipen, zitten, staan en lopen. Langzamerhand zie je dat kinderen moeilijker vormen leren zoals springen, hardlopen, huppelen. De ontwikkeling gaat van grof naar fijn d.w.z. dat de kinderen eerst de grote gebaren moet beheersen alvorens het in staat is tot het fijnere werk.

Groepsleidsters spelen hierop in door de kinderen de gelegenheid, de ruimte, de vrijheid en de tijd te geven om met allerlei bewegingen bezig te zijn. Kinderen kunnen kruipen, lopen, rollen, rennen, sjouwen, klimmen, schommelen, fietsen enz. Binnen ons kinderdagverblijf bevindt zich allerlei bewegingsmateriaal om deze activiteiten te stimuleren zoals, fietsjes, ballen, trekbeesten, loopkarren, grote auto's e.d. Leidsters doen activiteiten met de kinderen die de grote motoriek bevorderen zoals kringspelletjes, 'gymnastiek', buiten wandelen, spelletjes waarbij de kinderen zich op verschillende manieren moeten voortbewegen bv. hard lopen, zacht lopen, springen, huppelen, kruipen enz.

Via die motorische ontwikkeling oefent het kind niet alleen de spieren maar ontwikkelt het kind ook een besef van ruimte. Het leert wat ver en wat dichtbij is, wat hoog en wat laag is, wat groot is of klein.

Fijne motoriek

De fijne motoriek zijn de fijne bewegingen die het kind maakt met handen en vingers, bijvoorbeeld het pakken van een speelgoedje, het leggen van een puzzelstuk, het vasthouden van een rozijn.

Activiteiten die hierop inspelen zijn: kralen rijgen, puzzels leggen, activitycenter, blokkenstoof, bouwen met blokken / lego, tekenen, schilderen, kleuren, vouwen, scheuren, enz.

Leidsters bieden deze activiteiten aan. Kinderen krijgen de gelegenheid tot uitproberen en tot doen. Er worden geen eisen aan de resultaten gesteld. Het plezier van 'ermee bezig zijn' staat voorop. Wanneer de leidster ziet dat het kind nog niet toe is aan spel met dat materiaal dan biedt zij iets aan wat minder vaardigheid vereist, zoals in plaats van knippen, scheuren.

Zintuiglijke ontwikkeling

Vanaf de geboorte kunnen kinderen zien, horen, ruiken, proeven, voelen. Scherp zien kunnen ze nog niet. Het leren kennen van geluiden, geuren, smaken, materialen, moet nog komen. Zintuiglijk materiaal kan daarbij helpen.

Voorbeelden van zintuiglijke activiteiten zijn een mobiel boven de box, kleurenspeel, rammelaars, de kinderen attenderen op vormen, veel praten tegen de kinderen, het zingen van liedjes / versjes / rijmpjes, samen muziek maken, luisteren naar geluiden (hard / zacht), verschillen laten voelen tussen hard / zacht, ruw / glad, vies / lekker.

Veel van deze activiteiten gebeuren spelenderwijs door de dag heen.

Het leren kennen van het eigen lichaam

Het leren kennen van het lichaam houdt verschillende aspecten in:

1. De intellectuele kennis van het lichaam dus weten dat je armen hebt, benen, ogen, een neus enz.

Activiteiten.

- Lichaamsdelen aanwijzen en benoemen bv. dit zijn je ogen, je neus, je armen.
- Liedjes en versjes b.v. hoofd en schouders, dit zijn mijn handjes, naar bed, naar bed, zei Duimelot
- Functies van lichaamsdelen bespreken, bijvoorbeeld wat doe je met je armen, je benen, je oren enz.
- Door vragen te stellen, waar zitten je oren, wijs je neus eens aan, waar zitten je tenen?

2. Het ervaren van het eigen lichaam.

De leidsters bieden het kind de mogelijkheid om het eigen lichaam te beleven en te ervaren. Tijdens bewegingen en spelactiviteiten doet het kind allerlei ervaringen op. Bijvoorbeeld als je wilt fietsen moet je iets doen met je lichaam anders gaat de fiets niet vooruit, als je op het klimrek klimt, ben je veel hoger enz. Leidsters spelen hier verder op in door samen met de kinderen activiteiten te doen gericht op het ervaren van het eigen lichaam.

Activiteiten.

- Samen dansen op muziek,
- Bewegen op een liedje of een versje,
- Samen huppelen/springen/kruipen.
- Ook tijdens het fantasiespel: we zijn allemaal kikkertjes. Het kind "is" dan niet alleen gevoelsmatig een kikker maar ook in houding, bewegingen en gebaren.

Verstandelijke ontwikkeling

De ontwikkeling van het denken is nodig om de wereld om je heen te begrijpen. Bij de verstandelijke ontwikkeling hoort het leren zien van oorzaak en gevolg, de ontwikkeling van het geheugen, het leren van de taal. De verstandelijke ontwikkeling is een aspect dat niet op zichzelf staat. De motorische, sociale, emotionele en creatieve ontwikkeling vormen de basis. Door steeds allerlei ervaringen op te doen krijgt het kind als het ware ergens verstand van. Zo merkt het dat iets hoog is, laag, groot, dichtbij enz.

Bij de verstandelijke ontwikkeling hoort het leren concentreren. Rustige hoekjes om te spelen zijn noodzakelijk.

Activiteiten en materialen die inspelen op de verstandelijke ontwikkeling:

Bouw en constructie materiaal

Bouwen begint al bij heel jonge kinderen. Met zachte blokken en stapelbekers. Eerst is nog hun grootste plezier anderen te zien bouwen en het bouwsel om te gooien. Al gauw gaan ze zelf dingen

op elkaar zetten. Peuters krijgen ook behoefte aan blokken van verschillende vormen, rond, vierkant, driehoekig, lang, kort. Er wordt nu ook echt gebouwd: huizen, kastelen, garages enz. Al bouwend krijgen kinderen begrip voor verhoudingen, maten en evenwicht. Naarmate de kinderen handiger worden, gaan ze materiaal gebruiken dat door bepaalde verbindingen aan elkaar blijft zitten. Binnen ons kinderdagverblijf is er veel bouw- en constructiemateriaal zoals zachte blokken, grote houten blokken, stapelbekers / kubussen, nopper, lego duplo, lego (klein) etc.

Er is een bouwhoek waarde kinderen rustig kunnen bouwen. Leidsters spelen hierop in door een kind dat ingespannen bezig is met rust te laten en te zorgen dat het niet voortdurend door anderen gestoord wordt.

[Puzzels, memorie, zoekspelletjes.](#)

Bij het puzzelen gaat het om het zoeken, herkennen en bij elkaar brengen van vormen. De eenvoudigste vorm is de blokkenstoof. Het ronde blokje verdwijnt in het ronde gat, het vierkante blokje in het vierkante gat. Het betekent dat een kind die vormen herkent en weet waar die bij horen. Ook bij de memorie en andere zoekspelletjes gaat het om herkennen van afbeeldingen, kleuren, vormen en dergelijke.

Binnen ons kinderdagverblijf zijn er veel mogelijkheden om hier ervaring mee op te doen: vormenstoof, puzzels met en zonder knoppen, puzzelplanken van groot naar klein en met verschillende vormen, memorie, zoekspelletjes enz. Leidsters spelen hierop in door geregeld rust in de groep te creëren. Een hele dag in een groep geeft een kind veel prikkels tot “drukke groepsactiviteiten”. Een kind moet geholpen worden om regelmatig een rustig hoekje op te zoeken waar het geconcentreerd met iets aan de gang kan gaan.

[De taal](#)

Taal en denken zijn nauw met elkaar verweven. De taal is het instrument om te kunnen denken. Door middel van de taal kan het denken zich kenbaar maken. Het is de vorm waarin we ons uitdrukken. We besteden daarom veel aandacht aan de taal en alles wat met taal te maken heeft.

In het eerste levensjaar wordt de basis gelegd voor het latere spreken. We vinden het heel belangrijk om tegen baby's te praten. Ze vinden het prettig om ernaar te luisteren en ze reageren al snel door zelf geluidjes te maken. In een voortdurende wisselwerking tussen kind en omgeving leert het wat anderen zeggen en gaat het uiteindelijk zelf praten. We praten dus veel tegen de kinderen.

Andere activiteiten die op dit gebied plaatsvinden zijn:

- verhaaltjes vertellen en voorlezen
- samen bekijken van prentenboeken en kijkboeken
- rijmpjes en versjes opzeggen
- schootspelletjes en vingerspelletjes te doen
- liedjes te zingen
- het kind te stimuleren zijn wensen / bedoelingen duidelijk in woorden uit te drukken.
- gesprekje te houden met de kinderen tijdens het eten
- zoveel mogelijk benoemen wat er gebeurt

- poppenkastspel
- luisteren naar geluiden
- al vertellend tekenen

Sociale ontwikkeling

De sociale ontwikkeling heeft betrekking op de ontwikkeling van het omgaan met anderen, het mens worden tussen mensen. Een positieve sociale ontwikkeling bestaat uit het rekening houden met anderen, het kunnen ontwikkelen van een groepsgevoel, het gevoel hebben erbij te horen, het kunnen aangaan van vriendschappen.

Kinderen van 0 tot 2 jaar zijn nog niet echt sociaal voelend. Ze denken alleen nog maar vanuit zichzelf en kunnen zich nog niet verplaatsen in de gevoelens van anderen en daar rekening mee houden. Toch werkt een kinderdagverblijf stimulerend op de sociale ontwikkeling van heel jonge kinderen. Ze groeien op met andere kinderen, moeten aandacht delen en gaan met meerdere volwassenen een relatie aan. Hoewel kinderen van 0 tot 2 nog niet samen spelen, genieten ze wel van elkaars gezelschap, elkaars nabijheid en / of elkaars vrolijkheid. Ze bekijken elkaar, tasten elkaar af, herkennen elkaar.

Ze ervaren contact met elkaar. We betrekken ze dan ook zoveel mogelijk bij het groepsproces door hen samen in de box te leggen, samen te eten (de baby's in de wipstoeltjes erbij). Van jongs af aan vinden kinderen het heerlijk om samen spelletjes te doen. "Samen" is eerst wel met de leidster: schootspelletjes zoals "hop, hop, paardje", een "damespaard". Spelletjes zoals "klap eens in je handjes", "torentje bussenkruit" enz.

Wanneer de kinderen wat groter zijn, vinden ze het gezellig om samen iets te doen met andere kinderen. Activiteiten die daarop gericht zijn binnen ons kinderdagverblijf zijn kringspelletjes, memory, lotto, kleuren- spel, domino, kwartet enz. Hierbij gaat het niet om het winnen of verliezen maar om de gezelligheid van het spel, het samen iets doen. Ze leren hierdoor rekening houden met elkaar. "Eerst mag jij een kaartje pakken en dan ik". Kleuters en oudere kinderen begrijpen en onthouden de spelregels van een spel.

We stimuleren de sociale ontwikkeling verder door:

- het organiseren van groepsactiviteiten waarbij de kinderen het samen spelen en / of samenwerken als prettig ervaren zoals samen muziek maken, boekjes lezen, eten en drinken, samen op de pot, uitstapjes, creatieve bezigheden.
- het samenspelen en samenwerken bij activiteiten positief te waarderen.
- de verhalen van de kinderen serieus te nemen en hen te stimuleren naar elkaar te luisteren.
- kinderen vragen elkaar te helpen of samen "om de beurt te doen"
- kinderen elkaar te leren kennen door elkaar te begroeten, elkaars namen te laten zeggen, foto's aan de muur te hangen in verband met de afwezige kinderen.
- als samen iets doen op ruzie uitloopt, de kinderen zelf naar een oplossing laten zoeken. We grijpen dan niet te snel in maar houden wel in de gaten hoe het verloopt.

Begeleiden van interacties
<i>Wat doe je?</i>

Ik merk interacties tussen kinderen op
Ik reageer positief op (spontaan) positief contact tussen kinderen
Ik creëer situaties waarin kinderen samen spelen, delen, elkaar helpen of samen een plan maken
Ik begeleid conflicten met het doel kinderen zelf weer op weg te helpen
<i>Wat zeg je?</i>
Ik benoem positieve interacties tussen kinderen
Ik benoem samenwerking tussen kinderen (goede afspraken gemaakt)
Ik verwoord (gevolgen van) gedrag, gevoelens en gedachten van kinderen
Bij ruzie bespreek ik met kinderen wat er gebeurde en zoek samen met hen naar een oplossing
Ik benoem gedrag en gevolgen van gedrag (positief en negatief)
Ik bescherm beurten van kinderen en speel beurten door
Ik stimuleer gesprekje's tussen kinderen (kinderen praten niet alleen met mij)
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik praat met en niet tegen de kinderen
Ik spreek kinderen persoonlijk aan
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Emotionele ontwikkeling

De emotionele ontwikkeling is moeilijk los te zien van de sociale ontwikkeling. Immers in het contact met anderen ontwikkelen emoties zich. Voor de ontwikkeling van het gevoelsleven is een warme, veilige sfeer noodzakelijk. Het kind ontwikkelt daardoor vertrouwen in zichzelf en anderen. Zelfvertrouwen ontstaat als het kind voelt dat het de moeite waard is.

Bij baby's spelen we daarop in tijdens de verzorging en tijdens speelmomenten. Tijdens het verschonen babbelen we gezellig tegen de baby, we doen dan knuffel- en kietelspelletjes om het kind aan het lachen te maken. Tijdens het voeden nemen we hier rustig de tijd voor en houden we de baby tegen ons aan.

Sensitieve responsiviteit
<i>Wat doe je?</i>
Ik volg het initiatief van het kind tijdens de interactie ik met ze heb
Ik maak contact met alle kinderen van mijn groep door ze aan te kijken
Ik geef kinderen een veilig gevoel door ze aan te raken wanneer zij daar behoefte aan hebben (knuffelen, op schoot)
Ik heb aandacht voor de signalen van alle kinderen
Ik laat merken dat ik de signalen van kinderen zie of hoor
Ik reageer op het juiste moment op de signalen van de kinderen
Ik help kinderen bij het uiten en verwoorden van hun gevoelens
Ik ga door op de inhoud van wat het kind zegt
<i>Wat zeg je?</i>
Ik noem kinderen bij de naam
Ik verwoord de gevoelens van de kinderen
Ik verwoord wat het kind ervaart of bedoelt
Ik stel de kinderen op hun gemak (bijvoorbeeld met complimenten)
Ik vraag naar de gevoelens en gedachten van kinderen
Ik verwoord mijn eigen gevoelens
Ik benoem dat ik het fijn vind om de kinderen te zien
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik spreek op een vriendelijke toon
Ik laat merken dat ik luister (verbaal en non-verbaal)
Ik gebruik 'kleine' woorden zoals: <i>maar, toch, even,...</i>
Ik gebruik vriendelijke zinsconstructies (zullen we samen...?, wil je soms...?)
Ik spreek met en niet tegen de kinderen
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Praten en uitleggen
<i>Wat doe je?</i>
Ik benut zoveel mogelijk situaties om in gesprek te gaan met kinderen ('kansen grijpen')
Ik moedig kinderen aan om zelf te praten
Ik ga door op wat kinderen zeggen
Ik lees interactief voor
Ik sluit aan bij het taalniveau van verschillende kinderen
Kinderen die het aankunnen zet ik aan tot hoger niveau taalgebruik (redeneren, vergelijken)
<i>Wat zeg je?</i>
Ik voer gesprekjes met kinderen (dialogoog)
Ik benoem wat ik zie en doe
Ik benoem wat kinderen zien en doen
Ik verwoord gedachten en gevoelens van kinderen
Ik vul aan wat kinderen zeggen met extra informatie
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik herhaal wat het kind zegt in de correcte bewoording
Ik vul uitingen van kinderen aan met extra inhoudswoorden
Ik praat mét en niet tegen kinderen
Ik maak correcte en gevarieerde zinnen
Ik stel verschillende soorten vragen (open uitnodigend, niet alleen gesloten vragen)
Ik varieer met woorden door bijvoorbeeld synoniemen te gebruiken
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Fantasiespel

Kinderen hebben het nodig om gevoelens van angst, blijdschap, verdriet, boosheid te uiten. Spel geeft het kind de gelegenheid alle indrukken en de emoties die het daarbij heeft opgedaan, te verwerken. Het kind beleeft dan de situatie waarin het een bepaalde indruk op deed, opnieuw. De fantasie speelt in de verwerking van die indrukken en emoties een hele belangrijke rol. Veel kinderen hebben de drang bepaalde spelvormen waarin het indrukken en gevoelens uit, te herhalen. Deze herhaling is voor het kind een manier om greep te krijgen op dingen die het eerst nog niet begreep.

Een voorbeeld: als een kind naar het ziekenhuis is geweest of erin heeft gelegen kan het een hele tijd daarna nog "doktertje" spelen. Op die manier verwerkt het kind wat er met hem gebeurd is.

Er zijn verschillende motieven voor een kind om te fantaseren:

- een oplossing vinden voor iets wat zij nog niet begrijpen,
- een vage angst concreet maken,
- een emotioneel probleem verwerken,
- een onmogelijke wens toch een beetje vervullen,
- versterking van het eigen nog zwakke ik.

Leidsters binnen het kinderdagverblijf geven aan de kinderen alle ruimte tot fantasiespel. Binnen de groepsruimten zijn hoekjes waar de kinderen zich terug kunnen trekken, zoals in de poppenhoek, de bouwhoek. Meestal ontstaat fantasiespel vanzelf. Soms beginnen leidsters zelf met fantasiespel, bijvoorbeeld wanneer een kind in het ziekenhuis heeft gelegen en daarover blijft piekeren, of wanneer ze merken dat er kinderen bang zijn voor bepaalde figuren zoals een krokodil, een heks, een wolf, een tovenaars. Door het uitbeelden van die figuren kan hun angst verminderen. Door als leidster

zelf een actieve en enthousiaste rol te spelen in hun spel is het mogelijk de fantasie van kinderen te stimuleren.

Naarmate de wereld van het kind groter wordt door een bezoek aan de kinderboerderij, een treinreis of een andere gebeurtenis wordt de behoefte om dat uit te beelden steeds groter. Fantasiemateriaal kan daarbij helpen.

Fantasiemateriaal wat aanwezig is:

- knuffelbeesten
- poppen
- poppenkast (poppen)
- vingerpoppen
- poppenwagen
- poppenhoek met daarin gasfornuis, pannen, keukenmateriaal, thee- en eetservies.
- telefoon
- dokterskoffertje
- blokken
- verkleedkleden / oude tassen / schoenen / hoeden
- auto's, garages, trein, vliegtuig
- boerderijdieren

De emotionele ontwikkeling wordt verder gestimuleerd door:

- het kind de gelegenheid te geven, boosheid, verdriet, blijheid, angst enz. te uiten en te accepteren met die emoties,
- in te spelen op situaties en momenten waar emoties een rol spelen,
- kinderen via spel en verhaaltjes te stimuleren en te helpen bij het hanteren van die emoties,
- als volwassene zelf emoties te tonen,
- kinderen toe te staan lekker te giechelen, te schreeuwen, te lachen en "gek" te doen.

Creatieve ontwikkeling

Bij de creatieve ontwikkeling gaat het erom dat kinderen zelf vorm kunnen geven aan dingen en zichzelf kunnen uitdrukken. Het belangrijkste hierbij is dat ze vrij worden gelaten in wat ze willen maken en hoe ze materialen willen gebruiken. Het gaat hierbij vooral om de uiting, om het plezier in vormen, tekenen, schilderen, muziek maken, het bezig zijn. Het resultaat is van ondergeschikt belang.

Activiteiten:

- samen wroeten en kneden in zand / klei
- vingerverven
- verven met kwasten
- krijten
- plakken met allerlei materialen bv met behangselplak, crêpepapier, papiersnippers, macaroni, met materialen uit de vrije natuur zoals beukennootjes, herfstbladeren enz.
- muziek maken
- poppenkastspel
- spelen met handpoppen
- spelen met water
- tekenen met vetkrijt, kleurpotloden
- uitdelen van waardeloos materiaal (wc rolletjes, dozen, stukjes stof e.d.) en kijken wat de kinderen ermee gaan doen.

Ontwikkelingsstimulering
<i>Wat doe je?</i>
Ik benut spel voor de stimulering van de ontwikkeling van kinderen
Ik benut de inrichting van de ruimte om de kinderen iets nieuws te laten ontdekken
Ik kies voor spel materiaal waarmee ik focus kan aanbrengen in de activiteiten van kinderen
Ik speel mee tijdens rollen- en fantasiespel om verdieping aan te brengen in het spel
Ik maak gebruik van kansen die zich voordoen tijdens routines en verzorgingsmomenten om ongepland aan ontwikkeling bij te dragen
Ik zorg voor stimulering op de gebieden: taal, rekenen, sociale en emotionele ontwikkeling en zintuigelijke waarneming en motoriek
Ik daag de kinderen uit om problemen op te lossen
Ik lees interactief voor in kleine groepjes
<i>Wat zeg je?</i>
Ik vraag kinderen naar hun eigen oplossing voor een probleem
Ik vraag me hardop dingen af (hoe zou het kunnen dat..?)
Ik bied een rijk taalaanbod (benoemen, uitleggen, voorbeelden geven, woorden uitleggen)
Ik stel prikkelende vragen (open vragen, ontdekvragen, vragen met 'hoe', 'wat', 'waarom', 'zou het kunnen dat...?' 'wat zou er gebeuren als?')
Ik doe prikkelende beweringen (jouw laarzen passen mij vast ook wel)
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik geef adequate feedback (helpen verwoorden, aanvullen, herhalen, doorvragen)
Ik spreek correct en verstaanbaar
Ik spreek gevarieerd (verschillende soorten zinnen, vragen, woorden)
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Respect voor autonomie
<i>Wat doe je?</i>
Ik stimuleer kinderen om zoveel mogelijk zelf te doen
Ik ben geduldig en volg het tempo van het kind
Ik waardeer de ideeën en oplossingen van kinderen
Ik laat kinderen dingen op hun eigen manier doen
Ik laat kinderen zelf ontdekken
Ik waardeer alle kinderen om wie zij zijn

Ik bied kinderen de gelegenheid om zelf te kiezen
Ik stimuleer kinderen om zelf plannen te maken en deze uit te voeren
<i>Wat zeg je?</i>
Ik verwoord gevoelens en gedachten van kinderen, los van mijn eigen perspectief
Ik laat de kinderen merken dat ik ze ken door individuele kenmerken te benoemen (thuisituatie, voorkeuren)
Ik benoem de talenten van kinderen
Ik vraag kinderen mee te denken over plannen, oplossingen, activiteiten
Ik ga met kinderen in gesprek over een situatie (activiteiten, probleem, wens)
Ik maak contact en benoem wat ik ga doen voordat ik een kind aanraak
<i>Hoe zeg je het?</i>
Ik praat met en niet tegen de kinderen
Ik laat merken dat ik luister
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Aktiviteiten gericht op de dagelijkse gang van zaken

Per dag vinden er ook de nodige activiteiten plaats gericht op de dagelijkse gang van zaken. We denken hier aan het aan- en uitkleden, naar de wc, op het potje gaan, handen wassen, eten en drinken, tanden poetsen, opruimen van speelgoed, helpen met tafel dekken enz.

Bij allerlei activiteiten vinden we het belangrijk de kinderen te stimuleren tot zelfstandigheid. Dit bevordert namelijk een gevoel van onafhankelijkheid en weerbaarheid.

Peuters kunnen al een heleboel zelf. We stimuleren dit door ze voor allerlei activiteiten de gelegenheid en de tijd te geven. Het eigen initiatief wordt zoveel mogelijk gewaardeerd en positief benaderd. Indien nodig, kunnen ze altijd een beroep doen op de leidsters.

Voorbeelden.

- Zelf naar de wc gaan, broekje uit doen, doorspoelen, broek weer aandoen.
- Handjes wassen.
- Zelf aan- en uitkleden, bijvoorbeeld bij het naar bed gaan zelf je kousjes en schoentjes uit / aandoen, of bij het naar buiten gaan zelf je jas aandoen.
- Meehelpen tafel dekken / opruimen.
- Spulletjes pakken om mee te spelen en ook weer terugzetten na gebruik.
- Helpen speelgoed opruimen.
- Bij activiteiten zoals schilderen, kleien, de kinderen mee laten helpen bij het klaarzetten van de materialen.

Jaarthema's

Om richting te geven aan de activiteiten zijn er thema's gekozen en over het jaar verdeeld.

Voorbeelden van thema's zijn:

Januari: Het weer, Storm, wind, sneeuw, warme kleren.

Februari: Sesamstraat, Vriendjes, samen spelen, video.

Maart: Dieren, Lente, kinderboerderij, dierentuin.

April: Kleuren, Rood, geel, blauw, enz.

Mei: Voeding, Eten, snoepen, koken

Juni: Vakantie, Koffers, vliegtuig, tent

Juli: Zand, strand, zee, water, Buiten spelen

Augustus: Zand, strand, zee, water, Buiten spelen

September: Auto's en poppen, Poppenkast en verkeer

Oktober: Herfst, Kabouters, paddenstoelen enz.

November: Muziek, Muziek maken, luisteren

December: Feest, Versieren, verkleden.

Elk thema wordt uitgewerkt in een aantal deelactiviteiten:

- Boekjes
- Knutselen
- Uitstapjes
- Liedjes
- Puzzels
- Raamversiering
- Spelletjes
- Kringgesprekken
- Ouderhulp
- Schminken

Feesten en uitstapjes

We streven ernaar om ieder jaar een uitstapje naar de dierentuin, de kinderboerderij oid te maken.

Daarnaast vieren we in ons kinderdagverblijf een aantal jaarlijks terugkomende feesten. Bij deze feesten wordt erop gelet deze een neutrale inhoud te geven zodat ouders zelf thuis hierop verder kunnen inspelen.

Eerst is er het paasfeest. Samen met de kinderen versieren we de eieren en eten we aan een gezellig gedekte tafel. Om de intimiteit van de maand december te benadrukken wordt het Sinterklaasfeest gevierd, evenals het Kerstfeest. Om de spanning niet te hoog te maken komt Sint of Piet niet op het kinderdagverblijf maar spelen we dat Piet 's nachts is geweest.

Indien mogelijk wordt het jaar afgesloten met een door het team georganiseerde oudejaarsborrel.

Verjaardagen en afscheidsfeestjes worden in de groep gevierd. Er wordt een verjaardagsmuts gemaakt, gezongen en er worden cadeautjes gegeven.

Slotwoord

Zoals uit dit beleids-, werk- en activiteitenplan mag blijken, proberen we zo zorgvuldig mogelijk om te gaan met de kinderen, de ouders en de leidsters.

We willen de kwaliteit goed houden en het liefst nog verbeteren. Het is dan ook niet de bedoeling dat wat nu op papier staat een starre methode wordt. Opvoedkundige inzichten veranderen en we willen ons handelen ter discussie blijven stellen. De conclusies die we nu trekken, moeten bijgesteld worden wanneer we daar als team, bestuur en ouders goede redenen voor hebben.

BIJLAGE 1 Vierogen principe

Per 1 juli 2013 zijn alle kinderdagverblijven verplicht het vierogen principe te hanteren.

Dit principe houdt in dat altijd een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met een beroepskracht (leidster). Een beroepskracht mag nog steeds alleen op de groep staan. Zolang maar op elk moment een andere volwassene de mogelijkheid heeft om mee te kijken of luisteren.

Hieronder volgt een opsomming van de invulling die kinderdagverblijf Ons Stekkie aan het vierogen principe gegeven heeft. Deze invulling is goedgekeurd door de oudercommissie.

- Er wordt 's ochtends op één groep geopend en 's avonds op één groep gesloten. Daarbij is van elke groep een groepskracht aanwezig. Op de dagen dat er weinig kinderen zijn en er die dag maar 1 groep is, kan de leidster openen of sluiten samen met de groepshulp of directie. Er zijn dan toch 2 volwassenen aanwezig op de groep.
- Aan de hand van de kind-leidster ratio wordt het aantal groepskrachten bepaald. Vaak houdt dat in dat beide groepen gebruikt worden en er minimaal 2 groepskrachten op de groep aanwezig zijn. Op de rustigere dagen is de groep samengevoegd tot 1 groep.
- Mocht er één leidster op de groep komen te staan dan zal de groepshulp en of directie gaan meekijken/meeluisteren. De deuren worden tegen elkaar opengezet, zodat de beide groepen elkaar kunnen horen en gedeeltelijk kunnen zien. Eventueel kan hierbij gebruik worden gemaakt van een babyfoon.
- De deuren van beide groepsruimten zijn voorzien van beveiligd glas, zodat goed naar binnen gekeken kan worden.
- Er is vaak iemand aanwezig in onze open, centrale keuken, waarbij beide groepen goed gehoord kunnen worden. Zeker als de deuren openstaan.
- De leidsters lopen bij het gebruik van beide ruimtes/groepen regelmatig bij elkaar binnen.
- Tijdens de pauze, tussen de middag liggen de jongste kinderen op bed, de kinderen die opblijven zijn op 1 ruimte, samen met de leidsters, of spelen buiten in de gezamenlijke tuin. De overige leidsters houden pauze op de andere groep. Tijdens de pauze zou er gewerkt kunnen worden met een babyfoon, indien noodzakelijk. De deuren van beide groepsruimten staan tijdens de pauze open.
- Onze gezamenlijke tuin, waarin beide groepen spelen, grenst aan de groepsruimten. Deze groepsruimten zijn over het gehele pand voorzien van ramen, zodat altijd naar binnen en buiten gekeken kan worden. De collega's en de kinderen kunnen elkaar zien. Zodra het weer het toelaat en het voor de kinderen niet te koud is, staan vaak de deuren naar de tuin open. Zo kan iemand die buiten is de geluiden van binnen horen en vice versa. Uiteraard worden hierbij de hekjes gebruikt voor de deuren, om het in en uitlopen van kinderen te beperken en zo een goed overzicht te houden.
- Onze commodes bevinden zich niet in een aparte ruimte, maar bevinden zich op de groep. De leidsters kunnen elkaar zien bij het gebruik van de commode en zij kunnen elkaar zeker horen.

- De deuren van de slaapkamertjes die grenzen aan onze hal, zijn voorzien van veiligheidsglas, zodat naar binnen gekeken kan worden. Mocht het nodig zijn dat een leidster tijdelijk toezicht houdt op de kindjes die in de slaapkamertjes aanwezig zijn, dan zit de leidster bij de deuropening, zodat zij ook voor collega's goed zichtbaar/hoorbaar is. Uiteraard wordt er tijdens het slapen vaak even ter controle bij de kinderen gekeken.
- De slaapkamertjes die grenzen aan de groepsruimten worden regelmatig gecontroleerd door de leidsters, waarbij altijd meerdere personen op de groep aanwezig zijn. In de ruimte waar pauze wordt gehouden, staan de slaapkamerdeuren open, tijdens het gebruik.
- De kindertoiletjes bevinden zich op de groep, afgescheiden door een laag muurtje met daarboven glas. In de toiletruimte bevindt zich een halve deur. Men kan de kinderen en de leidsters dus altijd zien en horen. Bovendien is de deur tijdens het toiletgebruik open.
- Bij uitstapjes met de kinderen gaan altijd meerdere volwassenen mee. Afhankelijk van de kind-leidster ratio zijn er altijd minimaal 2 volwassenen aanwezig, waarvan minimaal één beroepskracht.

BIJLAGE 2 Protocol voorkomen seksueel misbruik

PROTOCOL VOORKOMEN SEKSUEEL MISBRUIK

Richtlijnen hoe te handelen ter voorkoming van en in geval van (een vermoeden van) seksueel misbruik van kinderen door werknemers en overige medewerkers van “Ons Stekkie”.

Artikel 1. Definities

1.1. Seksueel misbruik

Onder seksueel misbruik wordt verstaan: “Al dat fysieke of verbale gedrag van de medewerk(st)er, dat vanuit eigen behoefte een erotiserende of seksuele boodschap beoogt of dat vanuit de geldende sociale codes een erotiserende of seksuele betekenis kan hebben voor een kind en daardoor schade zou kunnen aanrichten”.

Onder “medewerk(st)er” wordt verstaan: “een persoon, die onder verantwoordelijkheid van “Ons Stekkie” werkzaamheden uitvoert, zowel in dienst van als verbonden aan, inclusief stagiaires en vrijwillige medewerkers.

Onder ouders wordt verstaan: “ouders die de ouderlijke macht uitoefenen ex artikel 245-253 boek 1 Burgerlijk Wetboek.

1.2. Reikwijdte

Deze gedragscode heeft betrekking op alle kinderen en ouders, die gebruik maken van de kinderopvangvoorziening “Ons Stekkie”. De gedragscode geldt voor de duur van het verblijf in de kinderopvangvoorziening, zowel in als buiten de voorziening.

Artikel 2. Verbodsbepaling

2.1 Verbod van seksueel misbruik

De medewerk(st)er zal zich ervan onthouden het kind te bejegenen op een wijze, die het kind in zijn waardigheid aantast. Daarbij zal de medewerker nimmer de door de instelling geboden kinderopvang gebruiken voor doeleinden ten eigen nutte, welke in strijd zouden zijn met zijn verantwoordelijkheid voor het kind of die de grenzen van de professionele relatie overschrijden. Seksuele handelingen en intieme relaties in de contacten met het kind zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik. Dit omvat onder meer een verbod om het kind op zodanige wijze aan te raken dat kind en / of de medewerker deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard zal ervaren. Ook is de medewerk(st)er gehouden, zelfs als het kind dat verlangt of daartoe uitnodigt, niet metterdaad in te gaan op seksuele en / of toenaderingspogingen.

Artikel 3. Instellingsbeleid ten aanzien van seksualiteit en seksueel misbruik.

3.1. Inhoudelijk preventief beleid

“Ons Stekkie” voert een preventief beleid ten aanzien van seksueel misbruik. De instelling stelt daartoe richtlijnen op inzake seksualiteit in het algemeen en seksueel misbruik in het bijzonder. Daarbij wordt een relatie gelegd met het pedagogisch beleid voor wat betreft het omgaan met seksualiteit binnen “Ons Stekkie”.

” Ons Stekkie” voert preventieve activiteiten uit ten aanzien van grensoverschrijdend gedrag, zoals deskundigheidsbevordering en agenderen op werk-, team en / of intervisiebesprekingen.

Het beleid inzake omgaan met seksualiteit en preventie van seksueel misbruik wordt periodiek geëvalueerd en indien nodig, bijgesteld.

3.2. Personeelsbeleid

Het protocol seksueel misbruik wordt aan alle medewerk(st)ers ter kennis gesteld.

Bij sollicitatieprocedures komt de (beroeps) houding van de kandidaat aan de orde. Met name gaat het dan om respectvol omgaan met kinderen.

Er kan voor gekozen worden om bij sollicitaties schriftelijke referenties op te vragen. Daarbij wordt expliciet gevraagd naar eventuele klachten over grensoverschrijdend gedrag in de omgang met kinderen. Er wordt bij aan te stellen medewerk(st)ers een verklaring van goed gedrag gevraagd.

3.3. Voorzieningen voor ouders en kinderen.

De instelling informeert de ouders over het in het kader van pedagogische gevoerde beleid inzake seksualiteit en het hebben van een protocol seksueel misbruik.

Voor ouders moet duidelijk zijn bij wie ze een klacht kunnen indienen. “Ons Stekkie” heeft een algemeen klachtenreglement. Hierin wordt voor een klacht over seksueel misbruik verwezen naar dit protocol. In de navolgende artikelen in dit protocol wordt de klachtenprocedure inzake seksueel misbruik verder uitgewerkt.

Artikel 4. Meldingsprocedure

Binnen de instelling bestaat een algemene meldingsplicht voor klachten over of signalen van seksueel misbruik door een medewerker. Deze meldingsplicht wordt als volgt uitgewerkt.

- Melding door het kind. Als de melding van seksuele intimidatie, aanranding of verkrachting afkomstig is van een kind, is opvang en steun voor het kind het eerste aandachtspunt. Degene bij wie het slachtoffer meldt, mag nooit beloven dat hij het aan niemand anders zal door vertellen: de persoon bij wie de klacht wordt gemeld is verplicht dit te melden bij de verantwoordelijke functionaris of directie. Ook kan het nodig zijn anderen in te schakelen voor hulp. In de meeste situaties zal het nodig c.q. wenselijk zijn de ouders te informeren. Aan de ouder wordt eveneens

opvang en steun geboden. Het waarborgen van het gevoel van veiligheid van het kind is uitgangspunt van handelen.

- Melding door de ouder. Als de melding van de ouder(s) komt, moet uitgezocht worden over welke informatie de ouder beschikt en waar de melding op gebaseerd is. De ouder en het kind dienen alle opvang en steun geboden te worden die nodig is.
- Melding door collega-medewerker. Wanneer een medewerker seksueel misbruik door een collega-medewerker constateert, is hij / zij verantwoordelijk voor melding hiervan aan de verantwoordelijke lijnfunctionaris of aan de directie.
- Melding door derden. Als de melding van derden komt dient eveneens uitgezocht te worden over welke informatie deze derden precies beschikken en waar deze op gebaseerd is.
- In alle gevallen wordt de directie zo spoedig mogelijk geïnformeerd, die eraan gehouden is de noodzakelijke maatregelen te nemen ten aanzien van het regelen van opvang van kind en ouders en afscherming van het kind van de mogelijke dader.

Artikel 5. Maatregelen naar aanleiding van een melding.

5.1. Het regelen van opvang van kind en ouders.

- Voor de opvang en steun voor het kind en ouders wordt een beroep gedaan op een instelling, die hierin gespecialiseerd is.
- In overleg met ouders en de gespecialiseerde deskundige wordt bezien of de opvang van het kind in de kinderopvangvoorziening gecontinueerd kan worden, danwel dat er een andere oplossing geboden moet worden.
- De kinderopvanginstelling gaat zorgvuldig om met de belangen van het betrokken kind. De ouders (en indien dit in verband met de leeftijd wenselijk is ook het kind) worden geïnformeerd over te volgen onderzoeksprocedure, zoals in artikel 6,7 en 8 staan vermeld. Ook worden de ouders geïnformeerd over de mogelijkheid aangifte te doen bij de politie.
- De directeur (of een persoon namens de directie) houdt contact en toont betrokkenheid vanuit de instelling en informeert de ouders regelmatig over de voortgang van het onderzoek en andere zaken, die voor de ouders van belang zijn.

5.2. Afscherming van het kind van de mogelijke dader.

- De directeur beslist of de vermeende dader hangende het onderzoek op non-actief wordt gesteld of geschorst. De maximale termijn voor schorsing en op non-actief- stelling bedraagt vier weken voor medewerkers met een arbeidscontract. Deze termijn wordt ook gehanteerd voor overige medewerkers.
- Voor de betrokken medewerker kan een contactpersoon aangewezen worden, tevens wordt erop gewezen waar buiten de instelling steun verkregen kan worden.

5.3. Instellen van onderzoek.

- De directeur draagt zorg voor een zorgvuldige procedure van onderzoek en legt een dossier aan. Het intern onderzoek is gericht op de te nemen maatregelen door de instelling. Zo mogelijk na raadpleging van de ouders wordt besloten of eerst een intern onderzoek wordt gedaan of onmiddellijke aangifte wordt gedaan bij de politie. Ouders kunnen ook los van de directie beslissen onmiddellijk aangifte te doen. In het geval van aangifte bij de politie vindt het intern instellingsonderzoek in nauw overleg met de politie plaats.
- De directeur stelt binnen maximaal drie werkdagen na de melding een commissie van onderzoek in. De commissie bestaat uit drie personen. De commissie is samengesteld uit een medewerker van het RIAGG een jurist en een onafhankelijk voorzitter. Hiermee is de objectiviteit van het oordeel van de commissie gewaarborgd. De leden van de onderzoekscommissie hebben, uit hoofde van hun verantwoordelijkheid, een geheimhoudingsplicht. De commissie voert het intern onderzoek uit volgens de in artikel 6 genoemde procedure en adviseert de directeur op grond van de resultaten van het onderzoek over de te nemen maatregelen.

5.4. Logboek.

- Het verdient aanbeveling een logboek samen te stellen, waarin vanaf het eerste moment van melding vermeld staat hoe men gehandeld heeft en wie men op welk tijdstip informeert en waarover. Zo kan men later reconstrueren hoe men precies gehandeld heeft en waarom. Dit kan in strafrechtelijk onderzoek van pas komen, wanneer de instelling moet getuigen.
- Bij het informeren van betrokken personen dient te worden vermeld dat het om een onderzoek gaat, dat nog niet is afgerond en dat men derhalve discreet met de informatie dient om te gaan.
- De personen en organen, die over een lopend (intern) onderzoek moeten worden geïnformeerd zijn in ieder geval: de directie en afhankelijk van de situatie: het personeel en de ouders van de instelling. Daarnaast wordt ook wanneer geen aangifte wordt gedaan en besloten is eerst een intern onderzoek te starten contact opgenomen met de politie, met het verzoek te helpen bij het inrichten van het intern onderzoek.
- Het logboek moet steeds geactualiseerd worden bij nieuwe ontwikkelingen, of nieuwe informatie die bekend wordt.

Artikel 6. Procedure van onderzoek.

- De termijn voor een intern onderzoek bedraagt maximaal 3 weken.
- De commissie legt na overleg met ouders de toedracht van zaken volgens het kind vast indien de leeftijd van het kind dit toelaat en het kind in staat is de toedracht te verwoorden. Bij gesprekken hierover is begeleiding aanwezig. Ook de ouders worden in de gelegenheid gesteld de door hen bemerkte reactie van het kind op wat zich heeft voorgedaan weer te geven. De commissie gaat zorgvuldig om met de belangen van het betrokken kind en ouders.
- De onderzoekscommissie hoort de betrokken medewerker. De toedracht van zaken volgens de medewerker wordt vastgelegd. De commissie gaat zorgvuldig om met de belangen van de

betrokken mede- werker. De medewerker wordt geïnformeerd over het verdere verloop van de procedure.

- De onderzoekscommissie voert binnen maximaal twee weken, nadat zij is ingeroepen gesprekken met alle betrokken personen. Op basis van deze eerste gesprekken adviseert de commissie aan de directie over de te nemen voorlopige maatregelen voor het kind en de medewerker, voor zover dit nog niet gebeurt is.
- De onderzoekscommissie kan worden bijgestaan door (een) extern deskundige(n). De externe deskundige, die een ander persoon is dan de externe deskundige in de commissie van onderzoek, hebben eveneens een geheimhoudingsplicht ten aanzien van het onderzoek. De extern deskundige brengt een schriftelijk verslag uit aan de onderzoekscommissie.
- Alle gesprekken zijn erop gericht de ware toedracht van zaken te achterhalen. Van de gesprekken wordt een schriftelijk verslag gemaakt, dat door de geïnterviewden moet worden goedgekeurd.
- Indien daartoe aanleiding bestaat voert de onderzoekscommissie vervolggesprekken met de betrokkenen.
- De onderzoekscommissie hoort de eventueel aanwezige getuigen. De instelling gaat zorgvuldig om met de belangen van getuigen. De getuigenverklaringen zijn niet anoniem.
- Alle verslagen worden gebundeld en voorzien van advies, overhandigd aan de directie. Deze informatie is geheim.

Artikel 7 Besluitvormingsprocedure

- De onderzoekscommissie biedt de gebundelde verslagen binnen maximaal twee werkdagen na afronding van het onderzoek(maximaal drie weken na de melding) aan de directie. Op grond van het verslag van de onderzoekscommissie stelt de directeur binnen een week in ieder geval binnen vier weken na schorsing of op non-actief- stelling van de betrokken medewerker vast of er wel of niet voldoende aanleiding bestaat om aan te nemen dat er sprake is geweest van seksueel misbruik door de vermeende dader. Tevens besluit men tot het al dan niet nemen van maatregelen. Er wordt in alle gevallen één exemplaar van het verslag van de onderzoekscommissie bewaard in het dossier dat over deze zaak is aangelegd in het archief van de instelling.
- De bevindingen van de directie worden schriftelijk gemotiveerd en opgenomen in het dossier. Het besluit tot het nemen van maatregelen wordt binnen drie werkdagen aan alle betrokken partijen bekend gemaakt.
- Indien er maatregelen worden genomen die de medewerker van de instelling treffen, wordt een afschrift van het besluit opgenomen in het personeelsdossier van de betreffende medewerker.

Artikel 8. Maatregelen naar aanleiding van het onderzoek.

- Rehabilitatie. Wanneer directie constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek geen aanleiding is aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, wordt de

betrokken medewerker die voor de duur van het onderzoek is geschorst of op non-actief gesteld, door de directie van de instelling in ere in zijn functie hersteld.

- Waarschuwing. De directie kan besluiten tot het geven van een schriftelijke waarschuwing, onder mededeling dat bij herhaling ontslag op staande voet wordt gegeven.
- Arbeidsrechtelijke maatregelen. Wanneer directie constateert dat er op grond van het verrichte onderzoek aanleiding is om aan te nemen dat seksueel misbruik heeft plaatsgevonden, neemt de directie maatregelen van arbeidsrechtelijke aard, zoals ontslag wegens een dringende reden op grond van art. 1939 p lid 6 BW. of ontbinding van de arbeidsovereenkomst via de kantonrechter.
- Inschakelen van politie en justitie. De directeur doet wanneer het rapport van de onderzoekscommissie hiertoe aanleiding geeft formeel aangifte van seksueel misbruik bij de politie en het Openbaar Ministerie.

Artikel 9 Externe communicatie

Wanneer "Ons Stekkie" wordt geconfronteerd met journalistieke belangstelling voor een bepaald geval van seksueel misbruik of vermoedens daaromtrent, treedt alleen de directeur op als woordvoerder.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Pedagogisch beleidsplan: Stichting de kleine burcht te Sittard